

OKULLARDA ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN BİLGİSAYAR
KULLANIM YETERLİKLERİ (ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ)

Osman Nuri ÜNLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. H. Ferhan ODABAŞI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Haziran 2006

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

OKULLARDA ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN BİLGİSAYAR KULLANIM YETERLİKLERİ (ESKİŞEHİR İLİ ÖRNEĞİ)

Osman Nuri ÜNLÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2006

Danışman: Prof. Dr. H. Ferhan ODABAŞI

Bu araştırma ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan psikolojik danışmanların bilgisayar kullanım yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Okullarda çalışan psikolojik danışmanların bilgisayar kullanım yeterlikleri; yaş, cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir.

Araştırmada kullanılan veriler, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışmakta olan psikolojik danışmanlara uygulanan anket ile toplanmıştır. Anket araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup bilgisayar kullanımına ilişkin 8 yeterlik alanında 52 maddeden oluşmaktadır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde yüzde (%) ve frekans (f), t-testi ve tek faktörlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, erkek psikolojik danışmanların bilgisayar yeterlikleri kadın psikolojik danışmanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bilgisayar kullanımına ilişkin ankette yer alan 8 alt boyuta bakıldığında psikolojik danışmanların bilgisayar yeterliklerinin en düşük olduğu alt boyutun internet kullanımı alt boyutu olduğu saptanmıştır. Mesleki kıdemi 6-10 yıl olan psikolojik danışmanların bilgisayar kullanım yeterliği diğer kıdem gruplarına (0-6 yıl, özellikle 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstü) sahip psikolojik danışmanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Lisansüstü eğitime sahip okul psikolojik danışmanlarının lisans mezunu olanlara göre bilgisayar kullanımında daha yeterli olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

Osman Nuri ÜNLÜ

Department of Computer and Educational Technology

Anadolu University Institute of Educational Sciences, June 2005

Adviser: Professor Dr. H. Ferhan ODABAŞI

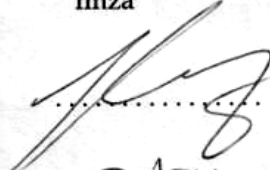
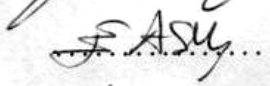

This study tried the research the competence level of adviser teachers working at primary and secondary schools on using computer. The competence level of adviser teachers on using computer depends on age, gender, competence and education parameters.

The data was collected by a survey applied on the adviser teachers of primary and secondary schools in Eskişehir in 2004-2005 academic year. The survey is improved by the researcher and formed in 52 items on 8 competence fields about computer using. The data was analysed according to the percentage and frequency tables, t-test and One Way Anova.

According to the data obtained by the research is show that male school adviser teachers' competence is higher than female school adviser teachers. When searching through the survey about using computer; the lowest competence is about using internet among included 8 underlines about school adviser teacher's competence. It was determined that the competence level of school adviser teachers who are working 0-6 years, 16-20 years and over 21 years on using computer is lower than the school adviser teachers who are working just 6-10 years on using computer. It was determined that the competence level of school adviser teachers who have licence on using computer is lower than the school adviser teachers who have postgraduate on using computer.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Osman Nuri ÜNLÜ'nün, "Okul Rehber Öğretmenlerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Yeterlikleri (Eskişehir İli Örneği)" başlıklı tezi 27/06/2006 tarihinde, aşağıda belirtilen jüri üyeleri tarafından Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Programı yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof.Dr.H.Ferhan ODABAŞI	
Üye	: Yard.Doç.Dr.Esra CEYHAN	
Üye	: Yard.Doç.Dr.İşıl KABAKÇI	

Prof.Dr.İlknur KEÇİK
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında görüş ve önerileriyle bana destek olan tez danışmanım sayın Prof. Dr. Ferhan ODABAŞI 'ya teşekkür ederim. Ayrıca araştırmamda bana yardımcı olan Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü hocalarım sayın Yrd. Doç. Dr. Işıl KABAKÇI'ya ve Arş. Gör. Serkan ŞENDAĞ'a ve tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmamın her aşamasında bana destek olan anneme, babama ve eşim Yasemin'e teşekkür ederim.

Osman Nuri ÜNLÜ

ÖZGEÇMİŞ

Osman Nuri ÜNLÜ

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2003	Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Elektronik ve Bilgisayar Öğretmenliği
Lise	1998	Yunus Emre Endüstri ve Meslek Lisesi, Elektronik Bölümü

İş

2003-	Milli Eğitim Bakanlığı, Elektronik Öğretmeni
-------	--

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ	ii
ABSTRACT.....	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem	1
1.1.1. Bilgisayar ve Bilgisayar Kullanımındaki Gelişmeler	2
1.1.2.Okullarda Bilgisayar Kullanımı.....	4
1.1.3.Psikolojik Danışma ve Rehberlik	7
1.1.4.Psikolojik Danışman	9
1.1.5.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımının Gereği ve Önemi.....	12
1.2.İlgili Çalışmalar	20
1.3.Araştırmanın Amacı.....	23
1.4.Araştırmanın Önemi	23
1.5.Sınırlılıklar	25
1.6.Tanımlar	26
2.YÖNTEM	27
2.1.Araştırma Modeli.....	27
2.2.Evren ve Örneklem	27
2.3.Veriler ve Toplanması	29
2.3.1.Veritoplama Aracı	29
2.4.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	32

3.BULGULAR VE YORUMLAR.....	34
3.1.Okul Psikolojik Danışmanlarının Bilgisayar Yeterlikleri.....	34
3.1.1.Bilgisayarın Ana Donanım Birimleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	34
3.1.2.Bilgisayarın Masaüstü Simgeleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	35
3.1.3.Bilgisayarın Denetim Masası Menüleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi	35
3.1.4.Kelime İşlemci Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi	36
3.1.5.Elektronik Tablo Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	37
3.1.6.Sunu Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi	37
3.1.7.İnternet Kullanımı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	38
3.1.8. Eğitim-Öğretim Sürecinde Bilgisayarı ve İnterneti Kullanma Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi.....	38
3.2.Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özellikleri İle Bilgisayar Yeterlikleri Arasındaki İlişkiler	39
3.2.1.Yaş	39
3.2.2.Cinsiyet.....	42
3.2.3.Kıdem.....	43
3.2.4.Eğitim Durumu	45
4.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	46
4.1.Sonuç	46
4.2.Öneriler	48
EKLER	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
KAYNAKÇA.....	55

ÇİZELGELER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 1. Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özellikleri	28
Çizelge 2. Okul Psikolojik Danışmanlarının Bilgisayarın Ana Donanım Birimlerine İlişkin Yeterlikleri	34
Çizelge 3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Masaüstü Simgelerine İlişkin Yeterlikleri	35
Çizelge 4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Denetim Masası Menülerine İlişkin Yeterlikleri	36
Çizelge 5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Kelime İşlemci Programına İlişkin Yeterlikleri.....	36
Çizelge 6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Elektronik Tablo Programına İlişkin Yeterlikleri.....	37
Çizelge 7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Sunu Programına İlişkin Yeterlikleri	37
Çizelge 8. Okul Psikolojik Danışmanlarının İnternet Kullanımına İlişkin Yeterlikleri	38
Çizelge 9. Okul Psikolojik Danışmanlarının Eğitim-Öğretim Sürecinde Bilgisayarı ve İnterneti Kullanımına İlişkin Yeterlikleri	39
Çizelge 10. Yaş Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları Arasındaki Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları	40
Çizelge 11. Yaş Gruplarına Ait Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	40
Çizelge 12. Yaş Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanlarına Uygulanan Tukey Testi Sonuçları	41
Çizelge 13. Cinsiyete Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Arasında Yapılan t- Testi Sonuçları	42
Çizelge 14. Kıdem Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları Arasındaki Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları	43
Çizelge 15. Kıdem Gruplarına Ait Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları	43

Çizelge 16. Kıdem Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanlarına Uygulanan Tukey Testi Sonuçları	44
Çizelge 17. Eğitim Durumuna Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Arasında Yapılan t- Testi Sonuçları	45

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumuna, önemine ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1.Problem

Yirminci yüzyılda yaşanan hızlı sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, bilim alanındaki yeni buluşlar, insan haklarındaki gelişmeler ve özellikle demokratik düşünceler eğitimden beklentilerin artmasına yol açmış ve eğitimi bireyin yararına değişmeye zorlamıştır (Yeşilyaprak, 2003, s.2). Eğitimde yaşanan bu değişimle, bireylerin bilişsel yeteneklerinin yanında duyuşsal yeteneklerinin de geliştirilmesi önem kazanmıştır (Özgüven, 2001, s.43). Kendisiyle ve toplumla barışık, kendisini tanıyan, geliştiren; karşılaştığı sorunları çözmeye çalışan, kendine güvenen ve kendine saygılı kişilik yapısına sahip bireylerin yetiştirilmesinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri destekleyici rol oynamaktadır (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.1)

Psikolojik danışma ve rehberlik araştırmaları; üniversitelerdeki lisans ve akademik eğitimlerde, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde faaliyet gösteren Rehberlik Araştırma Merkezlerinde, okul rehberlik servislerinde, üniversitelerin psikolojik danışma servislerinde, sağlık kurumlarının psikolojik danışma ünitelerinde, özel eğitim merkezleri rehberlik servislerinde, özel dershanelerin rehberlik servislerinde, özel hizmet veren Psikolojik Danışma ve Rehberlik bürolarında, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nda yürütülmektedir (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.1). Psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında yoğun olarak kullanılan bireyi ve grubu tanıma tekniklerini içeren test, anket ve envanterlerin sayılarının artması sonucunda bunların analizi büyük zaman ve emek gerektirmektedir. Bu işlemleri bilgisayarla gerçekleştirmek zamandan ve emekten tasarruf sağlamaktadır. Ayrıca bilgisayar yazılım ve donanımlarının baş döndürücü bir hızla gelişmesi ve ucuzlaması da bu alanda bilgisayarın kullanılmasını destekleyici bir etkidir. Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar bilgileri yeterliyse, son teknoloji bilgisayar donanım ve yazılımlarının kullanılmasıyla işlerin çok daha kısa zamanda, çok daha doğru sonuçlandırılacağı,

böylece yüz yüze danışma ve iletişim ortamları için daha fazla zaman elde edilerek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verimliliğinin ve kalitesinin artacağı beklenmektedir (Kuzgun, 200, s.356).

1.1.1. Bilgisayar ve Bilgisayar Kullanımındaki Gelişmeler

Günümüzün en önemli teknolojik gelişmelerinden birisi, veri işlemenin tüm işlevlerini gerçekleştiren elektronik veri işleme sistemi (EVİS) ve onun en önemli parçası olan bilgisayarlar olmuştur. Eskiden günlerce, aylarca ve hatta yıllarca süren karmaşık işlemler için saniye ve dakikalar yeterli olabilmekte; önceleri hayal bile edilemeyen konularda, artık kapsamlı araştırmalar yapılabilmektedir. Rutin işlemlerin yanı sıra, eğitimde, tıpta, haberleşmede, bankacılıkta, teknikte vb. çeşitli alanlarda vazgeçilmez nitelik kazanan uygulamalar artık EVİS ile gerçekleştirilebilmektedir (Akkoyunlu, 2005, s.106; Karasar, 1995, s.198).

İlk işlevsel elektronik bilgisayar Konrad Zuse tarafından 1940 yılında Almanya'da imal edilmiştir (Karaküçük, 2000). İkinci Dünya savaşı nedeniyle bu keşif Almanya dışına çıkmamış ve makine savaş sonlarında imha edilmiştir (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.12). 1943 başlarında, bilinen ilk bilgisayar Pennsylvania Üniversitesinde imal edilmiştir. 1951-1959 yılları arasında üretilen bilgisayarlar vakum tüplerinden oluşmaktadır (Güneş, 2005). 1950'li yıllarda veriler ve programlar manyetik teyp, tambur gibi ortamlarda saklanmıştır (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.12, Güneş, 2005).

1947 yılında transistörün icat edilmesiyle 1959-1964 yılları arasında üretilen bilgisayarlarda transistörler kullanılmıştır. Böylece bilgisayarların boyutları küçülmüş ve daha sessiz çalışır hale gelmiştir (Altınbaşak ve Taşbaşı, 1993, s.13). Binlerce transistör bir araya getirilerek oluşturulan entegre devreler 1959-1964 yılları arasında üretilen bilgisayarlarda kullanılmıştır (Güneş, 2005).

1965 yılında DEC firması ilk mikrobilgisayarları keşfedilerek daha hızlı ve daha küçük hacimli kişisel bilgisayarların (PC) ilk modelleri ortaya çıkmıştır (Karaküçük, 2000). 1975 yılında MITS Altair, 1977'de APPLE, 1981'de IBM PC, 1984'de APPLE

MACINTOSH adlı kişisel bilgisayarlar uygun fiyatlarla piyasaya sürülmüştür. Bu kişisel bilgisayarların piyasa sürülmesiyle birlikte bilgisayarlar günlük hayatımızda yer almaya başlamıştır. Bu yıllarda Commodore firması tarafından ev bilgisayarı olarak üretilen Commodore 64, çok ucuza mağazalardan satın alınmaya başlanmış, bilgisayar kavramının ev kullanıcıları arasında yaygınlaşmasına büyük katkı sağlamıştır. Daha sonra Microsoft'un geliştirdiği MS-DOS işletim sistemi ile kişisel bilgisayarların gücü artmış, PASCAL, FORTRAN, COBOL, C gibi programlama dilleri ile birçok işlemin kişisel bilgisayarlarda yapılması mümkün hale gelmiştir (Altınbaşak ve Taşbaşı, 1993, s.14; Altıntaş ve Kaya, 2001, s.13, Özdemir, 2002, s.3).

1990'li yıllardan itibaren Microsoft firması Windows sistemi ile kişisel bilgisayarlardaki diğer bütün yazılımları kontrolü altına almıştır. 1990 yılında Windows 3.0 piyasaya sürülmüştür. 1992 yılında Windows 3.1, 1995 yılında Windows 95, 1998 yılında Windows 98, 2001 yılında Windows xp piyasaya sürülmüştür (Özdemir, 2002, s.4). Bilgisayarların birbirleri ile bilgi alış-verişi, internet, ses ve görüntü işlemleri Windows işletim sistemi ile gerçekleşmektedir. Günümüzde hemen hemen tüm programlar Windows tabanlı hazırlanmaktadır. Çeşitli firmalar tarafından kelime işlemci tablolama, istatistik, matematik, grafik, masaüstü yayıncılık, çizim, muhasebe, iletişim amaçlı paket programlar gibi birçok program Windows altında yazılmakta ve kullanılmaktadır. Kişisel bilgisayar ve programcılık Microsoft Windows ile günümüzde doruk noktasına ulaşmıştır. Yazılım alanında kaydedilen bu gelişme ile donanım alanındaki gelişme paralel gitmektedir. Bilgisayarların disk kapasiteleri, işlem kapasiteleri, işlem hızları, kayıt ortam kapasiteleri ve hızları (disket ve CD) hayal edilemeyecek derecede artmıştır ve artmaya devam etmektedir. Bilgisayarları destekleyen yazıcı (printer), mouse, optik okuyucu, tarayıcı (scanner), dijital kamera, dijital mikrofön, dijital fotoğraf makinesi gibi araçların da kullanımı ile önceden düşünölemeyen mükemmel işler gerçekleştirilmektedir (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.13).

Yaşadığımız bilgi çağında, bilgisayar ve diğer elektronik teknolojiler, bireylerin bilgiye ulaşma, belirli bir gereksinime göre bilgiyi düzenleme, bu bilgileri değerlendirme, başkalarına iletme ve diğer bilgi kaynakları ve insanlarla etkileşim kurma olanaklarını geniş ölçüde arttırmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nda, 1984 yılında "Ortaöğretimde

Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu”nun kurulmasıyla bilgisayar destekli eğitim ve diğer yönetim hizmetlerinde bilgisayarların kullanımı hızlı bir artış göstermiştir (Özguven, 1998, s.363; Keser, 2001, s.29). Bilgisayarların yaygın olarak kullanılmaya başlaması ile eğitim kurumlarının işleyişinde de değişimler olmaktadır. Okullarda, personel işleri, öğrenci kayıtları, mali işlemler vb. hizmetler artık özel olarak hazırlanmış bilgisayar programları ile yapılmaktadır. İstenilen bilgiye hızlı bir şekilde ve dosyaları karıştırmaya gerek kalmadan ulaşılabilmektedir. Daha önce defterlerde tutulan bilgiler artık disketlere yazılmakta, ekleme, çıkarma, düzenleme, kopyasını çıkarma ve çoğaltma işlemleri süratle yapılabilmektedir (Özguven, 1998, s.314; Akkoyunlu, 2005, s.110).

1.1.2.Okullarda Bilgisayar Kullanımı

Bilgisayarların sayı ve fonksiyonları arttıkça kullanım alanları da artmaktadır (Keser, 1988, s.71). Eğitim alanında öğrenci sayısının artması sonucu öğretmen yetersizliği görülmektedir. Bireylere kazandırılması düşünülen bilgi miktarı artmakta ve içerik daha karmaşık hale gelmektedir. Bunun gibi birçok nedenlerden dolayı eğitimde bilgisayarların kullanımının zorunluluk olduğu ortak düşünce haline gelmiştir (Keser, 1997, s.249; Alkan, 1995, s.229).

Günümüzde bilgisayar eğitimdeki yerini kabul ettirmiş olup artık bilgisayarın etkili ve verimli kullanımı söz konusudur (Özguven, 2001, s.37). Eğitim kurumlarının yeni teknolojileri kendilerinin kullanmaları, bu teknolojileri bireylere tanıtmaları ve onları nasıl kullanacaklarını öğretmeleri gerekmektedir (Özer, 1998, s.38). Bilgisayar eğitimde ilk zamanlarda maaş bordrolarının düzenlenmesi, öğrenci kayıtlarının yapılması, öğrenci devam durumlarının takibi, muhasebe işleri ve ders dağıtımlarının yapılması gibi pratik bazı amaçlara hizmet etmekte kullanılmıştır. Günümüzde ise yönetim ve denetim hizmetleri, rehberlik hizmetleri, araştırma hizmetleri, öğretim hizmetleri ve ölçme-değerlendirme hizmetlerinde kullanılmaktadır (Aşkar ve Erden, 1986, ss.21-24; Keser, 1988, s.76; Keser, 1997, s.252; Hızal, 1989, ss.27-31; Güneş, 1993, s.131; Baykal, 1990, ss. 37-42).

Yönetim hizmetlerinde bilgisayar kullanımı verilen hizmetlerin kalitesini yükseltir, yöneticileri kırtasiyecilikten kurtararak iş akışını hızlandırır, iş yükünü azaltır ve karar verme süreçlerini etkin kullanmada kolaylıklar sağlar (Yurdakul, 1999, s.4). Yönetim hizmetlerinde bilgisayar kullanımını geliştirmek ve yaygınlaştırmak için Milli Eğitim Bakanlığı, Bütünleşik Yönetim Bilgi Sistemi (MEBSİS) projesi başlatmıştır. Projenin genel amacı doğru ve güvenilir bilgiyi istenilen zamanda gerekli yere uygun maliyetle iletmektir. Ayrıca bu proje içerisinde İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi (İLSİS) projesi oluşturulmuştur. Bu projeler 1997 yılında tamamlanmıştır (Tebliğler Dergisi, 1996/ 2458 s.482; MEB, 1997, ss.4-5).

Araştırmalar, bilgisayarın öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılmasının geleneksel eğitimden daha yüksek performans sağladığını ve öğretimdeki verimliliği arttırdığını ortaya koymaktadır (Bayraktar, 1988, s.16). Bilgisayarla çalışan öğrencilerin tamamına yakınında uzun süreli bir ilgi gözlenmekte, öğrenciler bilgisayarla çalışmaktan hoşlanmakta, yüksek güdülenme sayesinde zor problemleri çözdükleri ve çabuk öğrendikleri görülmektedir (Mitzlaff ve Wiederhold, 1992, s.66).

Bilgi çağında bilgilerin analizi, düzenlenmesi ve bilgiye ulaşmada bilgisayar teknolojisinin önemi büyüktür. Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişmeler, eğitim sistemlerini de etkilemekte birçok ülke bilgisayar destekli eğitimi yaygınlaştırmaya çalışmaktadır (Özgüven, 2001, s.34). Ülkemizin de bilgi toplumuna geçmekte olduğunu düşünürsek bilgisayar destekli eğitimin ve bilgisayar eğitiminin daha yaygın kullanımını sağlamak gerekmektedir (Esirgen, 2005). Bilgi çağının özellikleri ve koşulları dikkate alındığında hızla gelişen teknoloji, ülkemizde teknoloji kullanımının artışı, öğrencileri yaşama hazırlayan kurumların bu teknolojiyi kullanmalarını ve öğrencilerin de öğrenmiş olarak mezun olmalarını zorunlu kılmaktadır (Özgüven, 2001, ss.36-37).

Türkiye’de bilgisayar öğretimi girişimi 1970’li yıllarda yükseköğretim kurumlarında başlamıştır (Keser, 1997, s.252; Keser, 2001, s.29). Daha sonra ortaöğretim, ilköğretim ve okul öncesi eğitimde bilgisayardan yararlanma ters bir piramit şeklinde gelişmiştir (Keser, 1997, s.252). Milli Eğitim Bakanlığı’nda eğitimde bilgisayar kullanımıyla ilgili ilk girişim 1984 yılında “ Ortaöğretimde Bilgisayar Eğitimi İhtisas Komisyonu” nun

oluşturulmasıdır. Komisyon eğitimde bilgisayar kullanımı konusunda ilk aşamada bilgisayar eğitiminin verilmesini, ardından bilgisayar destekli eğitime geçilmesini öngörmüştür. Okul programlarında Talim ve Terbiye Kurulu'nun 26.1.1987 tarih ve 2 sayılı kararı ile 1985-1986 öğretim yılından itibaren zorunlu ya da seçmeli ders olarak yer alan bilgisayar derslerinin amaçları “ Bilgisayarı tanıtmaya, kullanımı ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırma ve bilgisayarda basit program uygulamalarını kazandırmak” olarak belirtilmiştir (Keser, 2001, s.29).

1995-1996 öğretim yılında, Bilgisayar Eğitimi ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitimde Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığı tarafından “Bilgi Teknolojisi I-II Dersi Öğretim Programı” hazırlanmıştır ve Talim ve Terbiye Kurulu'nca kabul edilmiştir. Bilgisayar okur-yazarlığı yeterliklerini ve öğretim faaliyetlerini kapsayan ve ilköğretim birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci sınıfları için hazırlanmış olan “Bilgisayar Okur-Yazarlığı Dersi Programı” Talim ve Terbiye Kurulu tarafından seçmeli ders olarak kabul edilmiştir. Bilgisayar okur-yazarlığı dersi ilköğretimde İş Eğitimi Dersi'nin İş ve Teknik Eğitim bölümünde paket ünite olarak, ilköğretim ikinci kademe de ise seçmeli ders olarak 1-3 yıl süreyle haftada 2 saat olarak programlarda yer almış ve 1996-1997 öğretim yılından itibaren uygulamaların başlatılması kararlaştırılmıştır. Ortaöğretim kurumları için hazırlanmış olan “ Bilgi I ve II Dersi Programı” 1994 yılından itibaren uygulamaya konulmuştur (Keser, 2001, s.30). 1999 yılında MEB'in yaptığı yazılım ve donanım ihalesinden sonra sektör eğitim yazılımı ve eğitim çözümlerine sıcak bakarak alt yapıyı oluşturacak çok sayıda üretim yapmıştır (Esirgen, 2005).

Okullarda bilgisayar kullanımına yönelik çalışmalar, Milli Eğitim Bakanlığı'nın imkânları dahilinde yönetim ve öğretim hizmetlerinde devam etmekte olup, uygulamaların geliştirilmesi yönünde çeşitli projeler planlanmaktadır (Yurdakul, 1999, s.4). Eğitimin kalitesini artırmak için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim okullarından “Bilgi Teknoloji Sınıfları” oluşturulmaya başlanmıştır. Bu amaçla 2802 ilköğretim okuluna 2834 bilgi teknoloji sınıfı kurulması uygun görülmüştür. 2802 ilköğretim okulunda kurulan bu bilgi teknoloji sınıflarına ofis yazılımları ve eğitim yazılımları alınmıştır (MEB, 2001, s.89). Bilgisayarın okulda öğrenilmesi için

öğretmenler, okul müdürleri, Milli Eğitim müdür yardımcıları, ilköğretim müfettişleri ve bakanlık müfettişlerine yönelik olarak seminerler, öğretmenlere bilgisayar yazılım ve donanımlarını öğretmek üzere formatör öğretmen yetiştirme çalışmaları düzenlenmiştir (MEB, 2001, ss.93-94).

Bilgisayarların birbirine bağlanarak veri iletişimini daha hızlı yapmaları sınıf, okul ve okullar arası ve diğer etkinliklerin değişik boyutlarda yapılmasına imkan tanır. Bu iletişim sayesinde işbirliğine dayalı çalışma etkinlikleri rahatlıkla düzenlenebilir (Akpınar, 1999, s.5). Özgüven (2001, s.40)'a göre; her düzeyde eğitimde, bilgiye erişim teknolojilerine geniş yer verilmeli, özellikle “ağ tabanlı bilgiye erişim ve öğrenme sistemleri” tanıtılıp kullanılmalı ve eğitim programları buna göre değiştirilmelidir. Bilgisayar ağları; kütüphane hizmetleri sunma, birbirinden uzaktaki öğrencilere ortak çalışma olanağı tanıma, okullar arasında bilgi ve kaynak paylaşımı sağlama, yönetim ve denetim hizmetlerine yardım etme gibi faydalar sağlar (Odabaşı, 1998, ss.91-92). Bilgi çağında eğitimde geniş yer verilmesi gereken “ağ tabanlı” öğrenme sistemlerinin eğitimin her aşamasında okul ve üniversite programlarında yer alması zorunluluk haline gelmiştir. Örneğin web sayfaları, tartışma listeleri ve elektronik konferanslar aracılığıyla dünyanın değişik noktalarındaki bilgi kaynaklarına hızlı ve etkin ulaşmayı öğrenme, bu kaynakları birbiriyle karşılaştırabilme ve bu kaynaklara yenilerini ekleyerek paylaşma eğitimde acil kazanılması gereken kritik beceriler haline gelmiştir (Özgüven, 2001, s.37).

Okullarda bilgisayar kullanımının boyutlarından bir tanesi de okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılmasıdır.

1.1.3.Psikolojik Danışma ve Rehberlik

Türkiye’de rehberlik kavramı 1938’lerde okul programlarında yer almaya başlamış olup daha çok 1950’lerden sonra sıkça karşımıza çıkmaktadır (Tan, 2000, s.10). Günümüzde Psikolojik Danışma ve Rehberliğin eğitim sürecinin ayrılmaz bir bütünü olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetlerinden yoksun bir

eđitim dűřünűlemez. Çađdař eđitim rehberlikten hız alır ve bu nedenle modern okulda Psikolojik Danıřma ve Rehberlik hizmetleri vardır (Kepçeođlu, 1999, s.34).

Psikolojik Danıřma “ problemi olan bir danıřan ile danıřman arasında, danıřanın kendisi ve çevresi ile daha etkili davranıřlar gerçekteřirmesini sađlayıcı yűnde, uyarıcı bir bilgilendirme, tutum ve davranıřları ile gerçekteřtirilen ve danıřanın kendisini daha iyi hissetmesi ve kiřisel doyum sađlayacak řekilde davranması amacına yűnelik karřılıklı bir etkileřim sűreci” olarak tanımlanmaktadır (űzgűven, 2001, s.172).

Rehberliđin çok çeřitli tanımları yapılmıřtır. Bu tanımlardan iki tanesi řoyledir: “Rehberlik bireye kendini anlaması, çevredeki olanakları tanıması ve dođru tercihler yaparak kendini gerçekteřtirebilmesi için yapılan sistematik ve profesyonel bir yardım sűrecidir” (Kuzgun, 1992, s.5). Kepçeođlu (1999, s.13)’e gűre ise rehberliđin tanımı řudur: “Rehberlik, kendini anlaması, problemlerini çűzmesi, gerçekteřçi kararlar alması, kapasitelerini kendine en uygun dűzeyde geliřtirmesi, çevresine dengeli ve sađlıklı bir uyum yapması ve bűylece kendini gerçekteřtirmesi için uzman kiřilerce bireye verilen psikolojik yardımlardır.”

Rehberliđin amacı, bireyin kendini gerçekteştirmesine yardımcı olmaktır. Kendini gerçekteştirmekte olan bireylerin taşıdığı özellikler, psikolojik sağlığı yerinde olan bir insanda bulunması gereken özelliklerdir. Kendini gerçekteştirmekte olan birey yeterli bir kişiliğe sahiptir ve daha verimlidir. Kendini gerçekteştirme birey için yaşam boyu devam eden bir sűreçtir (Kepçeođlu, 1999, s.14-15).

Bilgi çağında bireylerin kazandıkları bilgi ve becerileri uygulayabilme, karar verebilme, sorumluluk alabilme, iletişim kurabilme, ekip halinde çalışabilme gibi yeterliklerini geliştirmeleri için okul rehberlik hizmetlerine ihtiyaç vardır (Rehberlik Hizmetleri Yűnetmeliđi, 2001). Psikolojik Danışma ve Rehberlik hizmetleri eğitim kurumlarına, űđrencilerin etkin, başarılı, yaratıcı ve mutlu olmalarını sağlamak için onların űđretimle karşılanan dűřűnsel gereksinimlerinin yanı sıra toplusal-ruhsal gereksinimlerini de karşılamak için girmiştir (Bakırcıoğlu, 2000, s.4). Eđitim kurumlarının bir parçası durumuna gelen Psikolojik Danışma ve Rehberliđin birinci işlevi, kişinin kendini

tanınmasına yardım etmektir. İkinci işlevi ise bilgi verme, yerleştirme ve izleme hizmetlerini yerine getirmektir (Bakırcıoğlu, 2000, s.8).

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri problem alanlarına göre üçe ayrılır. Bunlar: (1) Mesleki rehberlik, (2) eğitsel rehberlik, (3) kişisel rehberliktir (Kepçeoğlu, 1999, s.62). Mesleki rehberlik çalışmaları üç aşamada gerçekleşir. Bu aşamalar:

- 1.Öğrencileri tanıma
- 2.Mesleklerin incelenmesi
- 3.Bireyin kişisel nitelikleriyle mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantı kurma (Kepçeoğlu, 1999, s.64).

Mesleklere ilişkin bilgiler yazılı kaynaklardan, meslek alanlarındaki kişilerden, meslekler hakkında yapılan inceleme ve analizlerden elde edilmektedir. Danışman, meslek seçimi için gerekli bireysel ve mesleki bilgiler sağlamalı, analizler yapmalı, objektif ve gerçekçi bir tutumla bireyin bireysel ve meslek bilgileri arasındaki ilişkilerin bilincine varmasını kolaylaştırmalıdır (Özgüven, 2001, s.141).

Bireye eğitsel gelişim alanında belli yeterlilikler kazandırmak, öğrenmesini kolaylaştırmak, karşılaştığı güçlükleri aşmasına yardım etmek ve etkin bir öğrenme ortamı oluşturmaya dönük hizmetlere “eğitsel rehberlik” denir (Yeşilyaprak, 2003, s.116).

Bireylerin eğitim sürecinde “kişisel-sosyal” gelişim ihtiyaçlarını karşılamak, onların kişisel gelişim ve uyumlarına yardımcı olmak amacıyla yürütülecek rehberlik hizmetlerine “kişisel rehberlik” denir (Yeşilyaprak, 2003, s.68).

1.1.4.Psikolojik Danışman

Rehber öğretmen; "Eğitim-Öğretim kurumlarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisleri ile rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personel" diye tanımlanmaktadır

(Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2001). Bu tanımdan, "rehber öğretmen" teriminin, "okul danışmanı", "rehberlik uzmanı", "psikolojik danışman" terimlerinin yerine kullanıldığı anlaşılmaktadır. Psikolojik danışma ve rehberliğin hizmetlerinin amacına uygun biçimde yürütülmesinde en etkili kişi rehber öğretmendir. Bir okulda tek rehber öğretmenin olması durumunda, koordinatör rehber öğretmenlik görevlerini de o yürütecektir. Rehber öğretmenin, okul müdürü, sınıf rehber öğretmenleri ve öğretmenlerle sıkı bir işbirliği içinde çalışması gerekmektedir (Bakırcıoğlu, 2000, s.229).

Uzmanlık eğitimi almış olan rehber öğretmenin, görevlerinden bazıları şunlardır (MEB Tebliği Dergisi, 2145, 15.8.1983; Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2001):

- 1) “Öğretim programını, okulla ilgili yasa ve yönetmelikleri, bunlarla ilgili değişiklikleri, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerini, disiplin kurulunu ve gereksinim duyulan daha başka konuları açıklayan kitapçık ya da kitapçıklar hazırlıyor; bunların öğrencilere ulaştırılmasını sağlıyor.”
- 2) “Öğretim, okul ve meslek seçimi, başarısızlık, öğrenme güçlükleri kişisel-toplumsal uyum sorunları vb. bulunan öğrencilere psikolojik danışma uyguluyor. Bu öğrencilerin uyum ve gelişim durumlarını izliyor, sonuçlarını değerlendiriyor. Bu yolla gereksinimleri, beklentileri ve gizilgüçleri konularında öğrencilerin bilinçlenmelerini sağlıyor. Onların kişisel beklentileri ile toplumun beklentileri doğrultusunda kendilerini gerçekleştirmelerine yardım ediyor.”
- 3) “Öğrencilerin genel ve özel yeteneklerine, ilgilerine, kişilik özelliklerine ve başarı düzeylerine ilişkin bilgi toplamak amacıyla test, envanter ve anket gibi psikolojik ölçme araçlarını uyguluyor. Elde ettiği ölçme sonuçlarını yorumluyor; bunların, öğrencilerin kişisel dosyalarına işlenmesini sağlıyor; özel ve kişisel bilgilerin gizliliğini koruyor.”
- 4) “Öğrencilerin gidebileceği üst okullara, mesleklere ve iş olanaklarına ilişkin güncel, ayrıntılı bilgiler toplayıp bunları öğrencilere duyuruyor.”
- 5) “Türlü iş alanlarını ve meslekleri tanıtmak amacıyla okulda, meslekleri tanıtma programları hazırlıyor ve bu programları gerçekleştiriyor. Üst okullara ve iş yerlerine öğrencilerle birlikte geziler düzenliyor.”
- 6) “Velilere, öğrencilerin gelişimlerine; yetenek, ilgi ve başarılarına ilişkin bilgiler veriyor.”
- 7) “Psikolojik danışma ve rehberlikte kullanılacak test, envanter, anket, öğrenci kişisel dosyası gibi araçları hazırlama ve geliştirme çalışmalarına katılıyor.”
- 8) “Okul-aile birliği toplantılarına katılarak velilere, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleriyle ilgili açıklamalarda bulunuyor.”

9) “Okulu bitiren öğrencilerin durumlarını inceleyerek, elde ettiği sonuçları çözümlüyor ve bunları ilgililerin bilgisine sunuyor.”

10) “Okulda, psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili kayıtları tutuyor; yazıları yanıtlıyor; istenen raporları hazırlıyor.”

Okul psikolojik danışmanlarının bu görevlerinin bilgisayarlarla bütünleştirilmesi işleminde ise şunlar gerçekleştirilebilir:

1) Okul psikolojik danışmanlarının gereksinim duyulan kitapçık hazırlama işini bilgisayarda yapması, ona düzeltme ve ekleme yönünden büyük avantaj sağlayacaktır (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.19).

2) Bilgisayar öğrencileri tanımaya yönelik olarak; öğrenci ile ilgili kayıtların tutulması, mesleğe yönlendirme, meslek seçimi, öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardımcı olma gibi amaçlarla rehberlik hizmetlerinde kullanılabilir. Öğrenciler sürekli izlenerek her bir öğrenci için elde edilen bulgular bilgisayar ortamında tutularak gerektiğinde bunlardan yararlanılır. Öğrencilerin üniversite sınavındaki başarısına ve akademik ilgisine göre yüksek öğretim programlarının koşulları da dikkate alınarak üniversite tercihlerine yardımcı olunabilir. (Akkoyunlu, 2005, s.112).

3) Psikolojik danışma rehberlik araştırmalarında ölçme aracı olarak çok sayıda bireyi tanıma tekniği kullanılmaktadır. Bunların uygulanması, geçerlik ve güvenilirliklerinin hesaplanması, normların saptanması, verilerin çözümlenmesi gibi işlemler büyük zaman ve emek gerektirmektedir. Psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında bilgisayar teknolojisi kullanıldığında, hem önceden el ile yapılamayan bir çok işlem yapılabilecek, hem kısa sürede daha doğru sonuçlara ulaşılabilecek, böylece uygulamada psikolojik danışmaya, akademik eğitimde ise yorum ve değerlendirmeye daha fazla zaman kalacaktır (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.18).

4) Özgüven (2001, s.163)’e göre; çeşitli mesleklere ilişkin bilgilerin elde edilebileceği kaynaklardan birisi de bilgisayarda internet aracılığıyla uluslararası bilgi kaynaklarına ulaşarak meslekler hakkında bilgi almaktır. Rehber öğretmenler internet sayesinde, öğrencilerin gidebileceği üst okullara, mesleklere ve iş olanaklarına ilişkin güncel, ayrıntılı bilgilere daha kolay erişerek bunları öğrencilere duyurabilirler.

5) Öğretmenler ve danışmanlar öğrencilerden toplanan bireysel bilgi formlarındaki bilgilerden uygun olanlarını öğrenci velileriyle paylaşmaları, velilerin çocuklarını daha doğru tanınması ve okulda alınması gereken önlemlere destek olması konusunda bilinçli hale gelebilirler (Özgüven, 2001, s.125). Eğitim ortamını desteklemek amacıyla hazırlanan web sitelerinde okul-veli-öğrenci ilişkisini sağlamak amacıyla “Danışma ve Rehberlik Köşeleri” ve “Elektronik posta (e-mail) Köşeleri” yer almaktadır (Vural,1999). Rehber öğretmenler internetin sağladığı olanakları kullanarak, öğrenci velileri ile öğrencinin durumu hakkında bilgi alışverişini daha rahat sağlayabilir.

6) Test, anket, envanter, öğrenci kişisel dosyası gibi araçların bilgisayarda hazırlanması ekleme ve düzeltme açısından avantaj sağlayacaktır. Ayrıca hazırlanan bu materyallerin bilgisayar ortamında saklanması ve daha sonra gerektiğinde aynen ya da değiştirme yapılarak kullanılması mümkündür (Özgüven, 2001, s.120).

7) Okul psikolojik danışmanları çeşitli tanıtım ve bilgi verme toplantılarını bilgisayarda bir sunum hazırlayarak gerçekleştirirse hem hazırlanmasının pratik olması açısından hem de dinleyicilerin daha çok duyu organlarına hitap ederek onların ilgisini arttırması yönünden avantaj sağlayabilir (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.19).

8) Okulu bitiren öğrencilerin izlenmesinde e-mail grupları veya veri tabanları oluşturularak öğrencilerin okulu bitirdikten sonraki durumları takip edilebilir (Özgüven, 2001, s.171).

9) Okulda, psikolojik danışma ve rehberlik ile ilgili kayıtların bilgisayarda saklanması ve gerektiğinde onlara ulaşılması daha kolay olacaktır (Özgüven, 2001, s.120).

1.1.5.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımının Gereği ve Önemi

Bilim alanında yaşanan teknolojik devrim toplumun hayatını köklü bir biçimde etkilemiş ve değişime neden olmuştur. Bu değişim sonucunda gereksinim duyulan insan tipi, toplumun yapısı ve ihtiyaçları da değişmektedir (Vural,1999). Teknoloji ve iyi

yetişmiş insan gücü endüstri toplumundan bilgi toplumuna geçiş yaşadığımız günümüzde gelişmenin temelini oluşturmaktadır (Keser, 1999, s. 80). Artık ülkelerin rekabet gücünü belirleyen en önemli araç bilgi olmuştur (Katırcı, 2002, s.1). Bilgi toplumunda insan bilgiye ulaşma yollarını, bilgiyi sınıflandırabilmeyi, üretebilmeyi, paylaşabilmeyi ve değişen ortamlara uyarlayabilmeyi öğrenmek zorundadır. Bilgi toplumunda başarılı olmak isteyen insanlar, bilgi teknolojilerini rahatlıkla kullanabilen, yaratıcı, girişimci, yenilikçi, üreten, bireysel sorumluluk sahibi, kendisini gerçekleştirmiş olan, kendini sürekli yenileyen bireyler olmalıdır (Özgüven, 2001, s.17). Bilgi otoyollarını iyi ve hızlı kullanabilen bireyler günümüzde ülkelerin en büyük gücünü sağlayacaklardır. Bilgi otoyollarında dolaşabilmek için yirmi birinci yüzyılın vazgeçilmez aracı olan bilgisayarı tanımak, etkin bir şekilde kullanabilmek, bilişim alanındaki gelişmeleri izlemek kısaca bilgisayar okur-yazarı olmak gerekmektedir (Keser, 2001, s.29). Önceleri ülkelerin kalkınma düzeylerini belirlerken toplumun okuma-yazma oranına bakılırken günümüzde bilgisayar okur-yazarlığına bakılmaya başlanmıştır.

“Teknolojik bir ortamda doğup büyüyen ve gelecekte daha ileri teknolojileri kullanmak durumunda olacak çocuk ve gençlere bilgisayar teknolojisini tanıtmak, kullanma beceri ve alışkanlığını kazandırmak bir zorunluluktur. Ancak bu gelişmeler çocuk ve gençleri olduğu kadar tüm yaş ve meslek gruplarındaki bireyleri de etkilemektedir. Ülkede genel düzeyde bilgisayar bilincinin, bir başka deyişle bilgisayar okur-yazarlığının toplumun tüm kesimlerine yaygınlaştırılması gerekmektedir.” (Keser, 2001, s.31).

Teknolojinin en gelişmiş aracı bilgisayardır ve insan yaşamındaki yeri giderek artmaktadır (Keser, 1999, ss.80-81). Günümüzde değişik amaçlar için bilgisayarlardan yararlanılmakta olup bilgisayarlar bireylere, kurumlara ve toplumlara her alanda geniş imkanlar sunmaktadır (Katırcı, 2002, s.4; Keser, 1999, s.81; Keser, 2001, s.29). Eğitim kurumu diğer kurumlara göre büyük kitlelere hizmet götürmekte olduğu için bu kurumdaki hizmetlerin elle yapılması çok güç olmaktadır (İmer, 2003, s.112). Eğitimin etkinliğini arttırmak için çağdaş teknolojilerin eğitime uygulanması gerekir (Doğan, 1997, s.29). Eğitimcilerin eğitim teknolojisi alanındaki gelişmeleri takip edip kendi alanlarına uygulamaları bir zorunluluktur (Alkan, 1997, ss.47-48). Eğitim sürecinde gelişmiş teknolojilerin kullanımı hem eğitimin çağın gereksinimlerini karşılayacak

şekilde yürütülmesini hem de hedefine uygun ve verimli olmasını sağlayacaktır (Katırcı, 2002, s.3).

Dünya ülkelerinde ve memleketimizde iletişim ve bilgisayar teknolojisinde olan hızlı gelişme ve yenilikler, bilgilerin toplanması, analizi, saklanması ve kullanılmasında kolaylıklar getirmiştir. Bir günde evrensel olarak 6000-7000 bilimsel makalenin yayınlandığı, bilgi düzeyinin her beş yılda ikiye katlandığı bilgi çağında, psikolojik hizmetlerin ve eğitimin genel yapı ve işleyişinin de değişmesi ve yeni ortaya çıkan olanaklardan yararlanılması gerekir (Özgüven, 1998, s.313). Kişisel bilgisayarların daktilonun yerini aldığı, yakın geçmişte, çok ağır ve hacimli bilgisayar ünitelerinin yerini diz üstü bilgisayarlarına bıraktığı bir dönemde, özellikle araştırmacıların sisteme yabancı kalması düşünülemez (Karasar, 1995, s.199).

Hangi alan olursa olsun öğretmenlerin eğitimleri sırasında temel bilgisayar okur-yazarlığı ve internet konusunda eğitilerek mezun olmaları sağlanmalıdır (Özden, Çağiltay, Çağiltay, 1998, s.25; Vural, 1999). Öğretmenlerin eğitsel rollerinden birisi de kendi bilim alanlarında bilgisayarın en verimli olarak nasıl kullanılacağını bilmesi ve bu alandaki gelişmeleri takip etmesidir. Bilgisayarın çalışma sistemini kavrama, bilgisayar okur-yazarlığına ve eğitsel yazılım üzerinde yeterli deneyime sahip olma, bilgisayara yeni bir donanım kurabilme, alanıyla ilgili yazılımları seçebilme ve değerlendirebilme öğretmenlerin teknik rollerinden bazılarıdır (Yurdakul, 1999, s.11). Fındıkcı (1999, ss.207-209)'a göre; “Bilgisayar destekli interaktif öğrenme imkanları oluşturabilen”, “bilgi teknolojilerinden en verimli biçimde yararlanabilen”, “insan kaynakları uzmanı”, “sürekli öğrenmeyi temel fizyolojik ihtiyaçları arasına koyan”, “okulunu bilgiye dayalı organizasyon haline dönüştürebilen”, “oluşturduğu öğrenme ortamında uluslar arası bilgi ağlarından ve ilgili teknolojilerden yararlanan” öğretmenler bilgi toplumunun gereksinimlerine yanıt verebileceklerdir.

Keser (1997, ss.250-251)'e göre bilgisayar bir eğitim aracı olarak pek çok üstün niteliklere sahiptir. Bu niteliklerden birisi de eğitimde rehberlik, ölçme ve değerlendirme hizmetlerinde kullanılabilmesidir. Bilgisayarın eğitimde kullanılması

öğrenciye, öğretmene, eğitim kurumuna birçok fayda sağlamaktadır (Keser, 1997, s.251).

Rehberlik hizmetlerinde bilgisayarlar, öğrenci tanıma fişlerinin hazırlanması, işlenmesi ve izleme çalışmalarının yapılması; testlerin hazırlanması, istatistiksel işlemlerinin yapılması, sonuçların alınması, sonuçların dosyalara işlenmesi; meslek alanlarının tanıtımı, bireylerin ilgi ve yeteneklerinin belirlenmesi, bireylerin meslek seçiminde doğru kararlar vermesi gibi alanlarda büyük fayda sağlar (Yurdakul, 1999, s.3).

“Okul rehberlik hizmetlerinin etkinliğinin artırılması, hızlı teknolojik gelişmelere ve alandaki en yeni kuram ve ölçme araçları gibi kaynakların kullanılması ile mümkündür” (Katırcı, 2002, s.11). Okul rehberlik hizmetlerinde uygulanan sosyometri, kimdir bu?, kime göre ben neyim?, aile envanteri, başarısızlık nedenleri anketi, sorun tarama testlerinin el ile değerlendirilmesi, rehber öğretmen için zaman ve maliyet açısından büyük kayıplara neden olmaktadır (Katırcı, 2002, s.13). Bilgisayar sadece bilgi ve zihinsel yeteneklerin değil; ilgi, tutum, kişilik, kaygı gibi duyuşsal, psikolojik boyutların sosyo-ekonomik niteliklerin ölçülmesinde de büyük kolaylıklar sağlamaktadır (Baykal, 1990, s.41).

Bütün öğrenciler, kendilerini anlamaya, okul yaşamına uymaya, gelecekteki durumlara kendilerini hazırlamaya, gizil güçlerini olabildiğince kullanabilmeye ihtiyaç duymaktadır. Öğrencilerin bu ihtiyaçlarının giderilmesi, okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin çağdaş eğitim teknolojisi olanaklarını okul rehberlik hizmetlerinde kullanmaları ile mümkündür (Katırcı, 2002, s.11).

Bilgisayar kullanımı; psikolojik danışma, mesleğe yöneltme, meslek seçimi, personel ve öğrenci seçimi, klinik hizmetleri gibi birçok alanda bireylerin başarı, yetenek, tutum, ilgi ve kişilik testleri sonuçlarını yorumlamada zaman ve hatayı azaltmak açısından yarar sağlar ve projektif testler hariç her türlü testin yorumlanmasında kullanılabilir (Özgüven, 1999, s.81).

Kuzgun (2000, s.356)'a göre, bilgisayarların okul rehberlik hizmetlerinde kullanılması öğrencilerin doğru, güncel, ayrıntılı, iyi organize edilmiş ve özel yorumlardan arınmış bilgiyi kısa zamanda elde edebilmelerini sağlayacaktır. Rehberlik hizmetlerinin rutinleşen işlerini bilgisayar üstlendiği için danışmanlar öğrencilere daha fazla yardım verme olanağı bulacaktır.

Meslek seçimi, bireylerin gelecekte başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek önemli olaylardan biridir (Kepçeoğlu, 1999, s.63). Ülkemizde toplumsal değişim sonucu bazı iş ve meslekler ortadan kalkmış, yeni iş ve meslekler ortaya çıkmıştır. Özel okul ve dersaneler hızla artmıştır. Dolayısıyla öğrencinin hangi okula gitmelerinin, hangi öğretim programını seçmelerinin daha uygun olacağı konusunda öğrencilere yardım etmek gereği ortaya çıkmıştır (Bakırcıoğlu, 2000, s.22).

Okullarda yapılan psikolojik danışma, rehberlik ve yöneltme hizmetlerinin etkinliği, öğrenciler hakkında toplanan bilgilerin yeterli ve geçerli olmasına bağlıdır. Birey hakkında bilgi toplama hizmetleri psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin ön koşulu gibidir. Öğrencilere etkili bir psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti sunmak için birey hakkında sürekli ve yeterli bilgiler toplayıp el altında bulundurmak faydalıdır (Özgüven, 2001, s.80). Bireyin isabetli ve doğru kararlar alabilmesi için hem birey hakkında hem de ilgili durumlar hakkında tarafsız ve kullanışlı bilgiler gereklidir. Bir danışmanın bireylere yardım edebilmesi için öncelikle yardım edeceği kişinin niteliklerini, tutumlarını, yaşantılarını bilmesi ve kişiyi tanıması gerekir. Danışmanın bireyi tanıması için, birey hakkında bilgi toplaması, bireyin niteliklerini ölçmesi, gözlem yapması, sayısal veya betimsel olarak belirlenmesi gerekir (Özgüven, 2001, s.81).

Birey hakkında toplanan çeşitli bilgilerin bir yerde toplanması ve kullanıma hazır saklanması gerekir (Özgüven, 2001, s.114). Rehberlik uygulamalarında birey hakkında sistematik olarak toplanacak bu bilgilerin bilgisayar ortamında saklanması ve değerlendirilmesi; bireyin tanınması, gelişmesi yönünde ve bireyi kendisine tanıtmak

anlamında olması gereken yardım hizmetlerinin daha sağlıklı ve etkili verilmesini sağlayacaktır (Katırcı, 2002, s.14).

Okullarda öğrenciye ait bilgiler hem yönetim hem de psikolojik danışma ve rehberlik servisi tarafından ayrı ayrı toplanmaktadır. Toplanan bilgilerin hem yönetim hem de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılacak şekilde tek bilgi kaynağına dönüştürülmesi henüz sağlanamamıştır. Okullarda yönetim hizmetleri için “sicil ve kayıt dosyası”, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için de ayrı bir “öğrenci toplu dosyası” tutulmaktadır. Bu durum zaman ve enerji bakımından ekonomik değildir. Günümüzdeki bilgisayar teknolojisi bu sorunları aşacak düzeye ulaşmıştır (Özgüven, 2001, ss.119-120).

“Mesleki rehberlik alanında kullanılan bilgisayar sistemlerinden meslek seçiminde;

- a) bireyin kendini tanıması,
- b) iş ve meslek alanını tanıması,
- c) meslek tercihine ilişkin seçenekleri geliştirme, tercihleri belirleme ve karar verme sürecine yardım,
- d) mesleğe giriş için plan yapma, hazırlık gibi aşamalarında yararlanılmaktadır” (Özgüven, 2001, ss.165-166).

Özgüven (2001, s.166)’e göre; mesleki rehberlikte büyük olanak ve yararlar sağlayan bilgisayar sistemleri üç grupta toplanabilir:

1.Bilgiyi merkezden sunan sistemler: Bu sistemde kullanıcı bilgisayara doğrudan giriş yapamaz. İsteddiği veri ve bilgileri bir form üzerinde işaretleyerek merkezi sürece ulaşır ve istediği mesleki bilgileri gecikmeli olarak elde edebilir.

2.Çevrimiçi mesleki bilgi sistemleri: Bu sistemle bilgiler depolanmış olarak hazırdir, kullanıcı doğrudan bilgiye ulaşır. Kullanıcı bilgisayara ilettiği girdilerine göre anında cevap alabilir. Birey girdilerini değiştirebilir ve buna göre sonuçlarını tekrar değerlendirebilir.

3.Çevrimdışı mesleki rehberlik sistemleri: Anında etkileşime olanak sağlayan bir sistemdir. Birey kendi mesleki durumunu, çeşitli mesleklerin nitelik ve koşullarını

bilgisayara yükleyerek birlikte değerlendirme yapılabilir. Uygun seçimleri anında elde edebilir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmalarında bilgisayar kullanımı iki tarzda gerçekleşebilir. Birinci tarza göre, bilgisayarlar sadece bu konuda eğitim görmüş, uzmanlığı bilgisayar olan kişiler veya kurumlar tarafından kullanılabilir. Araştırmacının bilgisayar kullanmayı öğrenmesi gerekmez. Bu nedenle araştırmalarını bilgisayar uzmanları ile birlikte yapar, bilgisayarla yapılacak işlemleri programcıya açıklar. Programcı ona istediği programları yapar, analizleri hazırlar, raporunu bilgisayar ortamına geçirir. İkinci tarza göre ise araştırmacı bilgisayar kullanmayı öğrenmeli ve geliştirmelidir. Kendi işlemlerini bilgisayar ortamında kendisi yapmalıdır (Altıntaş ve Kaya, 2001, s.17).

Birinci tarzda, uygun programcıyı bulmak zordur, böyle bir programcıya bağlı olmak araştırmayı sınırlar, esneklik kaybolur, maliyet artar. Ayrıca psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında bu tür organizasyonlar için gerekli ödeneği bulmak zordur.

İkinci tarz ise bilgisayar teknolojilerindeki gelişmelere uygundur. Yazılımlar herkesin kolaylıkla kullanabilmesi hedef gözetilerek geliştirilmektedir.

Rehberlik hizmetlerinde bilgisayar yazılımlarının kullanılması sonucunda, okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik için ayrılan zamanın artacağı, rehber öğretmenin rutin işlerden kurtularak çalışmalarına hız kazandıracağı ve daha verimli olması mümkün olabilecektir (Katırcı, 2002, s.20).

Psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında bilgisayar kullanımı konusu ilk bakışta sadece psikolojik test verilerine ait istatistiksel işlemlerin yapılması şeklinde düşünülebilir. Ancak günümüzde bilgisayar alanındaki hızlı gelişmeleri dikkate aldığımızda, İnternet yoluyla kaynak tarama, testleri İnternet kanalıyla uygulama, optik okuyucu kullanarak test sonuçlarını anında bilgisayara aktarabilme, çeşitli paket programlar yoluyla araştırma planı yapma, araştırmalar için veri tabanı veya bilgi bankası oluşturma gibi çok değişik olanaklar mevcuttur. Ayrıca rapor yazımı; çizelge,

şekil, grafik, çizim, fotoğraf oluşturma; raporlara ilişkin slaytlar, sunular ve daha önceden daktilo ile yapılamayan bir çok işlem artık bilgisayar ortamında çok daha kolay olarak yapılabilmektedir (Altıntaş ve Kaya, 2001, ss.18-19).

İçinde yaşadığımız bilgi çağında iletişim, bilgiye ulaşım, bilgileri analiz ve sentez yapma işlemleri hızlı bir gelişim göstermiş bilgisayar teknolojisi ve internet ülkemizde yaygınlaşmıştır. Uluslararası düzeyde mesleki rehberlik ve danışma hizmetlerinde bilgisayarların kullanılması 1960'lı yıllarda başlamıştır. Günümüzde çok gelişmiş programların ve sistemlerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Özgüven, 2001, s.165). Ülkemizde lise son sınıf öğrencilerine, niteliklerine uygun program seçenekleri veren bir bilgisayar sistemi olan BİLDEMER olarak adlandırılan bilgisayar destekli mesleki rehberlik programı okul rehberlik hizmetlerinde geliştirilen ilk yazılımdır (Katırcı, 2002, s.18).

1970'li yıllarda özellikle meslek seçimine yardımcı olan, meslekler hakkında öğrenciye bilgi veren ve öğrencinin niteliklerine göre olası uygun mesleklerin listesini veren bilgisayar programları geliştirilmiştir. Ülkemizde de İş Vakfı tarafından istihdamı geliştirme amacı ile 1987 yılında, “Seçenekler” adı ile bilinen bir bilgisayar programı bazı ortaöğretim okullarında uygulanmış ve meslek seçimine katkıları olduğu belirtilmiştir. 1990'lı yılların başında ÖSYM meslek seçme durumunda olan lise öğrencilerine yardım amacıyla yayınladığı “Üniversiteler Yüksek Öğretim Programları ve Meslekler” isimli yayını kaynak olarak kullanıp, lise öğrencilerine yönelik, bilgisayar destekli meslek rehberliği programını hazırlamıştır. Bu program, öğrencilerin uygulanan değerlendirme formuna verdikleri cevapları baz alarak, yüksek öğrenim programlarından 15'e yakın programın uygunluk derecelerini vermektedir. 1994 yılında da Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitim Merkezinde (PDREM) “kendinize uygun meslek seçme” bilgisayar programı uygulanmıştır. Meslek seçme olgunluğu gelişmekte olan 10-18 yaşları arasını kapsayan bu program, bireyin bir dizi soruya verdiği cevaplara göre yüzlerce meslek içinden ona uygun olacak 21 meslek grubunun listesini ve 100 üzerinde mesleğe uygunluk puanını vermektedir. Ayrıca bu programda her meslek grubunun alt mesleklerine ilişkin puanlar da elde edilebilmekte, mesleğin nitelik ve koşulları hakkında bilgiler yer almaktadır. Birey, psikolojik danışma uzmanı ile

birlikte puanının en yüksek olduğu meslek grupları ve meslekler arasında kişisel eğilimlerine göre kendisine en uygun olan mesleği seçmektedir (Özgüven, 1998,ss.363-365). Şu an ülkemizde okul rehberlik hizmetlerinde kullanılması amacıyla hazırlanmış çeşitli yazılımlar vardır. Örneğin ülkemizde 35000 kullanıcısı bulunan Bilsa firmasına ait rehberlik programı; problem tarama listeleri, kendini değerlendirme envanteri, sınav kaygısı ölçeği, sosyometri testi, veri görüşmelerinin kayıtlanması ve üniversite tercihi içermektedir.

Rehberlik ve yazılım açısından geniş kapasite ve imkanlara ulaşmış, kolayca satın alınabilecek derecede ekonomik hale gelmiş olan bilgisayarların kullanımının maksimum düzeye çıkarılması ile klasik yöntemle yürütülen bir çok işlemin daha güvenilir ve daha kısa sürede gerçekleşebileceği, böylece psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin kalitesinin ve verimliliğinin artacağı kabul edilmektedir. Bu amaç doğrultusunda Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar ile olan tanışıklığı, bilgisayara ulaşma durumu, bilgisayar kullanma becerisi gibi özellikler konusunda betimleyici bilgilere ihtiyaç olduğu; psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında gerçekleştirilen işlemlerin bilgisayar ortamında gerçekleştirileceği dikkate alınarak bu verilerin belirlenmesi gerektiği; bu veriler ışığında okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitimlerine, bilgisayar donanım ve yazılım ihtiyaçlarına yönelik somut ve ayrıntılı önerilerin ortaya çıkarılabileceği düşünülmüş ve bahsedilen bu gereksinimleri karşılayacak bir araştırmanın önemli bir boşluğu dolduracağı değerlendirilmiştir.

1.2.İlgili Çalışmalar

Altıntaş ve Kaya (2001)'nın "Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmalarında Bilgisayar Kullanımı" isimli çalışmasında; psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında bilgisayarla gerçekleştirilebilecek işlemlerin neler olduğu, hangi bilgisayar yazılımlarıyla hangi işlemlerin gerçekleştirilebileceğini, bu işlemlerin uygulamada ne oranda gerçekleştirildiğini betimlenmesi konusunda bilgiler vermiştir. Bu çalışma sonucunda yazılım işlemlerinin Word ve Front Page ile; kaynak taramanın İnternet ile; ölçme araçlarını uygulamanın Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, Front Page ve/veya özel paket programları ile; ölçme araçlarını değerlendirmenin Excel,

Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, Front Page ve/veya özel paket programları ile; araştırma planının Outlok ile; verilerin kaydedilmesinin Excel, Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, Front Page ve/veya özel paket programları ile; tablo ve çizelge hazırlamanın Word, Excel, Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, SPSS, Statistica, Front Page ve/veya özel paket programları ile; grafik çizimlerinin Word, Excel, Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, SPSS, Statistica, Front Page ve/veya özel paket programları ile; betimleyici istatistikler ve hesaplamaların Excel, Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, SPSS, Statistica ve/veya özel paket programları ile; ilişkisel hesaplamalar ve çözümlerinin Excel, Access, Visual Basic, Visual C++, Delphi, SPSS, Statistica, ve/veya özel paket programları ile; kestirimler testler ve dağılımların Excel, Visual Basic, Visual C++, Delphi, SPSS, Statistica, ve/veya özel paket programları ile yapılmasının uygun olacağı sonucuna varmıştır. Psikolojik danışma ve rehberlik araştırmalarında araştırmacının bilgisayarla yaptığı işlemler arasında yazılım işlemlerinin %74 ile ilk sırayı aldığı sonucuna varmıştır. Ayrıca bu araştırmada personelin bilgisayarı düzyazı, basit tablo ve grafik hazırlama işlemlerinde kullandığı, bilgisayarın asıl işlevi olan anket uygulama, veritabanı oluşturma, veriler üzerinde istatistiksel işlemlerin gerçekleştirilmesi gibi işlemlerde yeterince kullanılmadığı sonucuna varmıştır.

Kocasaraç (2003)'ın "Bilgisayarların Öğretim Alanında Kullanımına İlişkin Öğretmen Yeterlilikleri" isimli araştırmasında Çanakkale ili İlköğretim Müfredat Okullarında 2001-2002 öğretim yılında görevli öğretmenler ve yöneticilerin bilgisayar okur-yazarlığı hakkında sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?, öğretmenlerin bilgisayar kullanımına ilişkin görüşleri arasında; kıdem, eğitim durumu ve cinsiyet açılarından anlamlı fark olup olmadığını araştırmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre bilgisayar okur-yazarlığında öğretmenler kendilerini yeterli görüyorlar; erkek öğretmenler kadın öğretmenlere göre kendilerini daha yeterli görüyorlar, eğitimleri sırasında bilgisayar kursu almış öğretmenler kendilerini bilgisayar kursu almamış olanlara göre daha yeterli görüyorlar ve bilgisayar okur-yazarlığında kendilerini en çok yeterli gören yaş grubu 36-40 yaş grubudur. Öğretmenler, bilgisayar yazılım ve uygulamalarında kendilerini yeterli görmektedirler ve bu konuda 26-30 yaş grubundakiler kendilerini diğer yaş grubundakilerden daha yeterli görmektedirler. Bilgisayarla öğretime ilişkin yeterlik

düzeylerine bakıldığında öğretmenler bu konuda kendilerini oldukça yetersiz görmektedirler.

Erkan (2004)'ın "Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumları Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışmasını Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ana okullarında 2002-2003 öğretim yılında çalışan öğretmenler arasından rasgele seçilen 104 anaokulu öğretmeni üzerinde gerçekleştirmiştir. Bu araştırmaya göre genç öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutum puan ortalamaları yaşı ilerlemiş öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Atman (2005), "Matematik Öğretmenlerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Yeterlikleri" isimli çalışmasında 2004-2005 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde ilköğretim ikinci kademesinde çalışmakta olan matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlik düzeylerini incelemiştir. Bilgisayar yeterlik düzeyini cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre incelemiştir. Araştırma sonucunda ilköğretim ikinci kademesinde çalışmakta olan matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlik düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca bayan matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlikleri erkeklerden daha yüksek olduğu ve mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlik düzeylerinin düşük olduğu sonucuna varmıştır.

Yusuf (2005), "An Investigation Into Teachers' Self-Efficacy In Implementing Computer Education In Nigerian Secondary Schools" adlı çalışmasında Nijerya'daki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin bilgisayar kullanımı konusundaki yeterliklerini ve bilgisayar kullanımı konusunda kadın öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında fark olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadın öğretmenlerin %30,57'si, erkek öğretmenlerin %36,65'i bilgisayar kullanımı konusunda deneyimli; temel bilgisayar kullanımında kadın öğretmenlerin %27,2'si, erkek öğretmenlerin %31,08'i kendilerini yeterli görmektedirler. Bilgisayar yazılımları açısından erkek öğretmenler kelime işlemci programında kadın öğretmenlerden daha yeterli olduğu bu araştırmanın bulgularında görülmektedir.

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan psikolojik danışmanların bilgisayar yeterliklerini belirlemektir. Belirlenen bu temel amaca dayalı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- 1) Okul psikolojik danışmanlarının;
 - a) bilgisayarın ana donanım birimleri,
 - b) masaüstü simgeleri,
 - c) denetim masası menüleri,
 - d) kelime işlemci programı,
 - e) elektronik tablo programı
 - f) sunu programı,
 - g) internet,
 - h) eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanma alt boyutlarına ilişkin yeterlikleri nelerdir?

- 2) Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde;
 - a) yaşa,
 - b) cinsiyete,
 - c) kıdeme,
 - d) eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar var mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Yaşamımızın birçok alanına giren bilgisayarların eğitim sisteminde daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak için nitelikli öğretmenlere ihtiyaç vardır. Günümüzde, okullarda rehberlik çalışmalarının öneminin artması nitelikli okul psikolojik danışmanı ihtiyacı doğurmuştur. Özgüven (2001, ss.23-24)'e göre nitelikli bir insan bilim,

teknoloji ve yaşamda gözlenen hızlı gelişmeyi izleyebilmeli ve ona ayak uydurabilmelidir.

Bilgisayarlar öğretmenin öğretim süreçlerindeki sıradan işlerini azaltarak öğretmenlerin etkili ve verimli eğitim nasıl olmalıdır? konusunda daha çok yoğunlaşmalarını sağlar. Öğretmenin öğretim sürecinde bilgisayarı kullanabilmesi için, öğretmenlere yüksek öğrenimleri sırasında bilgisayar okur-yazarlığı kazandırmak gereklidir (Yurdakul, 1999, s.7). Rehberlik servislerinde gerçekleştirilen rutin işlemlerin bilgisayar ortamına aktarılarak daha kısa sürede bitirilmesi, böylece okul psikolojik danışmanlarının psikolojik danışma işlevine daha çok zaman ayırması bakımından önemlidir.

Yükseköğretim kademesine kadar ve yükseköğretim dahil tüm öğretim kademelerinin programlarında bilgisayar okur-yazarlığıyla ilgili dersler verilmesine karşın tüm kademelerde henüz zorunlu ders olmamıştır (Keser, 2001, s.31). Çalışmakta olan öğretmenlere bilgisayar eğitimi vermenin yanında, öğretmen eğitimi programlarında da değişiklik gerekmektedir (Bayhan, 2005). “Öğretmen sayısının çokluğu nedeniyle hizmetiçi eğitim beklendiği kadar verimli olmamaktadır” (Esirgen, 2005). Ayrıca 12-18 aylık bilgisayar kursları bilgisayarı etkin kullanmakta yetersiz kalmaktadır (Wild, 1991, ss.289-300). Katırcı(2002, s.13)’nın yapmış olduğu ön anket uygulamasına göre rehber öğretmenlerin %92,08’i ölçme araçlarının sonuçlarının değerlendirmesini el ile yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin %92’si herhangi bir yazılım kullanmadıklarını belirtmiştir.

Psikolojik danışma hizmetlerinin etkililiği danışmanların alanında iyi yetişmiş olmalarına bağlıdır. Hizmet öncesinde iyi yetişmiş olmanın yanında danışmanların hizmet içinde de sürekli kendilerini yenilemeleri önemlidir. Danışmanların kendilerini yetiştirme, yenileme ve geliştirme bakımından bulabildikleri her fırsattan yararlanmaları için çaba göstermeleri gerekmektedir (Kepçeoğlu, 1999, s.87).

Bu çalışmayla okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bakış açısına göre:

1- Araştırmadan toplanacak verilere göre okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri açısından yetersiz kaldığı konulara, okul psikolojik danışmanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarının eğitim programlarında daha fazla ağırlık verilmesi yönünde bir değişiklik yapılabilir. Böylece bu kurumlardan mezun olacak okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin artacağı umulmaktadır.

2- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmet içi eğitim bilgisayar kurslarının içeriğinin düzenlenmesinde bu araştırmadan toplanacak verilerin katkı sağlayacağı umulmaktadır. Öğretmenlerin kendilerini daha az yeterli ya da yetersiz düşündükleri konulara bu hizmet içi eğitimlerde ağırlık verilebilir. Böylece, Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin artacağı umulmaktadır.

3- Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımında yeterli duruma gelirse, okul rehberlik hizmetlerinde bilgisayarı daha etkin kullanabileceklerdir. Bilgisayarın okul rehberlik hizmetlerinde daha etkin kullanımının sağlanmasının, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verimliliğinin artmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

4- Psikolojik danışma ve rehberlik alanında kullanılmak üzere geliştirilecek bilgisayar programlarına ve paket yazılımlara bu araştırmadan toplanacak verilerin katkı sağlayacağı umulmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma, Eskişehir il merkezinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında görev yapan 104 okul psikolojik danışmanı ile sınırlıdır.

2. Araştırmada, okullarda çalışan psikolojik danışmanların bilgisayar yeterlikleri kendi görüşleriyle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Araştırmada sıkça geçen bazı kavram ve terimlerin, kullanılış amacına en uygun düşen tanımları aşağıda verilmiştir:

1.Bilgisayar Kullanım Yeterliği: Kişisel bilgisayarların ve işletim sistemlerinin temel fonksiyonlarını, kelime işlemci, elektronik tablo ve sunu programlarını kullanabilme ve temel internet uygulamalarını yapabilmelidir.

2.Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları: Psikolojik danışma ve rehberlik işlevlerini gerçekleştirmede ihtiyaç duyulan verileri toplamak amacıyla ölçme araçlarının geliştirilmesi, standartların belirlenmesi, bu araçların uygulanması ve elde edilen verilerin analiz edilip yorumlanması işlemlerinin, lisans ve lisansüstü eğitimlerde bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmesidir.

3.Okul Psikolojik Danışmanı: “Eğitim-öğretim kurumlarındaki psikolojik danışma ve rehberlik servisleriyle rehberlik ve araştırma merkezlerinde öğrencilere psikolojik danışma ve rehberlik hizmeti veren, üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik ile eğitimde psikolojik hizmetler alanında lisans eğitimi almış personel”dir.

2.YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanması ile elde edilen verilerin analizinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler konularında açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan psikolojik danışmanların bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlikleri yaş, cinsiyet, kıdem durumu ve eğitim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu çalışmada genel tarama modeli kullanılarak, okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Geçmişte ya da günümüzde varolan bir olayı olduğu şekliyle betimlemek için tarama modelleri kullanılmaktadır. Genel tarama modeli ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan birisi, değişkenlerin tek tek tür yada miktar oluşumlarını belirlemek amacıyla yapılan tekil tarama modelleri, ikincisi ise iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişki tarama modelleridir (Karasar, 2003, ss.77-81).

2.2.Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın genel evrenini, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan Türkiye'deki tüm okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır.

Çalışma evrenini ise, 2004-2005 Eğitim Öğretim Yılında Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 104 okul psikolojik danışmanları oluşturmaktadır.

Çalışma evrenindeki okul psikolojik danışman sayısının çok fazla olmaması nedeniyle örneklem alınmamıştır.

Çizelge 1

Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özellikleri

Özellikler		Sayı (N)	Yüzde (%)
Yaş	21-25	6	5.8
	26-30	33	31.7
	31-35	35	30.8
	36-40	26	25
	41 ve üstü	7	6.7
Cinsiyet	Erkek	35	33.7
	Kadın	69	66.3
Kıdem	5 yıl ve daha az	26	25
	6-10	33	31.7
	11-15	18	17.3
	16-20	22	21.2
	21 ve üstü	5	4.8
Eğitim Durumu	Lisans	87	83.7
	Lisansüstü	17	16.3
Bilgisayar Kursuna Katılım	Katılanlar	97	93.3
	Katılmayanlar	7	6.7

Çizelge 1’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %5,8’i 21-25 yaş arasında, %31,7’si 26-30 yaş arasında, %30,8’i 31-35 yaş arasında, %25’i 36-40 yaş arasında, %6,7’si 41 ve üstü yaş grubundadır.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %33,7’si erkek, %66,3’ü kadındır. Bayan okul psikolojik danışmanlarının sayısı erkelerin sayısının yaklaşık iki katıdır.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %25’i 5 yıl ve daha az, %31,7’si 6-10 yıl, %17,3’ü 11-15 yıl, %21,2’si 16-20 yıl, %4,8’i 11 yıl ve üstünde hizmette bulunmuştur.

Çizelge 1’te görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %83,7’si lisans, %16,3’ü lisansüstü eğitim görmüştür. Öğretmenlerin hiç biri ön lisans mezunu değildir.

Çizelge 1’te görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %93,3’ü bilgisayar kursuna katılmış, %6,7’si katılmamıştır. Mili Eğitim Bakanlığı’nın 2002 Mali Yılı Yurtiçi Hizmet

içi Eğitim Projeleri İlköğretim Dairesi'ne Yönelik Faaliyetler kapsamında İlköğretimde çalışan tüm öğretmenlerin bilgisayar kursuna katılması sağlanmıştır. Çizelge 1'te de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının tamamına yakını bilgisayar kursuna katılmıştır.

2.3.Veriler ve Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için toplanan veriler bilgisayar yeterliği anketi uygulaması sonuçlarına dayanmaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerini belirlemek için kullanılan anket EK-1'de verilmiştir.

Anketin uygulanması için Eskişehir İl Valiliği'nden ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır (EK-2). Alınan bu izin doğrultusunda 17.06.2005 - 27.06.2005 tarihleri arasında araştırmacı tarafından anketler uygulanmıştır. Uygulama için araştırma kapsamındaki okullara gidilerek okul yöneticileri ile görüşülmüş, onlara araştırma hakkında bilgi verilmiş ve ilgili makamlardan alınan izin belgesi gösterilmiştir. Anket okul psikolojik danışmanlarına verilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır. Anketi cevaplayan öğretmenlerden aynı gün içinde anketler toplanmıştır.

2.3.1.Verii Toplama Aracı

Araştırmanın amaçlarının yanıtlanması için kullanılan anket (EK-1) anket; kişisel bilgiler ve bilgisayar yeterlikleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Anketin ilk bölümünde okul psikolojik danışmanlarının; yaş, cinsiyet, kıdem, eğitim ve bilgisayar kursuna katılma durumlarına ilişkin 5 madde bulunmaktadır.

Anketin ikinci bölümü bilgisayar kullanım yeterlikleri ile ilgilidir. Araştırmada bilgisayar yeterlikleriyle ilgili madde havuzu oluşturmak amacıyla konuyla ilgili kaynak taraması yapılmıştır. Oluşturulan madde havuzu öncelikle ulaşılabilen 10 kişilik okul psikolojik danışman grubu ile gözden geçirilerek taslak anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formunda, bilgisayar kullanımına ilişkin davranışların bulunduğu 58 madde yer almıştır. Oluşturulan taslak anket formu, kapsam geçerliliği için Anadolu Üniversitesi

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünde görev yapmakta olan 5 uzmana sunulmuştur. Uzmanlardan alınan görüşler ve eleştiriler dikkate alınarak ifadeler yeniden düzenlenmiş, bilgisayar kullanımına ilişkin madde sayısı 52'ye düşürülmüştür. Böylece okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerini belirlemek için kullanılacak anket oluşturulmuştur (EK-1). Anketin ikinci bölümünde yer alan bilgisayar kullanım yeterliklerine ilişkin 52 madde; bilgisayarın ana donanım birimleri (7 madde), masaüstü simgeleri (3 madde), denetim masası menüleri (8 madde), kelime işlemci programı (7 madde), elektronik tablo programı (6 madde), sunu programı (6 madde), internet (10 madde), eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanma (5 madde) olmak üzere 8 alt boyuta ayrılmıştır.

Çalışma evrenindeki 104 okul psikolojik danışmanlarının anketteki 5'li seçeneğe göre verdikleri cevaplar puanlandırılmıştır. Puanlamada; “tamamen yeterliyim” 5 puan, “oldukça yeterliyim” 4 puan, “yeterliyim” 3 puan, oldukça “yetersizim” 2 puan ve “tamamen yetersizim” 1 puan kabul edilmiştir. Her okul psikolojik danışmanının puanları ayrı ayrı toplanarak 8 alt boyutun her biri için toplam puanlar hesaplanmıştır. Daha sonra 8 alt boyuta ilişkin toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek amacıyla her bir alt boyut için puan aralıkları hesaplanmıştır.

Bilgisayarın ana donanım birimleri alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	29.4 – 35
Oldukça yeterliyim	23.8 – 29.3
Yeterliyim	18.2 – 23.7
Oldukça yetersizim	12.6 – 18.1
Tamamen yetersizim	7 – 12.5

Bilgisayarın masaüstü simgeleri alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	12.6 – 15
Oldukça yeterliyim	10.2 – 12.5
Yeterliyim	7.8 – 10.1

Oldukça yetersizim	5.4 – 7.7
Tamamen yetersizim	3 – 5.3

Denetim masası menüleri alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	33.6 – 40
Oldukça yeterliyim	27.2 – 33.5
Yeterliyim	20.8 – 27.1
Oldukça yetersizim	14.4 – 20.7
Tamamen yetersizim	8 – 14.3

Kelime işlemci programı alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	29.4 – 35
Oldukça yeterliyim	23.8 – 29.3
Yeterliyim	18.2 – 23.7
Oldukça yetersizim	12.6 – 18.1
Tamamen yetersizim	7 – 12.5

Elektronik tablo programı alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	25.2 – 30
Oldukça yeterliyim	20.4 – 25.1
Yeterliyim	15.6 – 20.3
Oldukça yetersizim	10.8 – 15.5
Tamamen yetersizim	6 – 10.7

Sunu programı alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	25.2 – 30
Oldukça yeterliyim	20.4 – 25.1
Yeterliyim	15.6 – 20.3

Oldukça yetersizim	10.8 – 15.5
Tamamen yetersizim	6 – 10.7

İnternet kullanımını alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	42 – 50
Oldukça yeterliyim	34 – 41.9
Yeterliyim	26 – 33.9
Oldukça yetersizim	18 – 25.9
Tamamen yetersizim	10 – 17.9

Eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanma alt boyutuna ait hesaplanan toplam puanların karşılık geldiği yeterlik düzeylerini belirlemek için kullanılan puan aralıkları şu şekildedir:

Tamamen yeterliyim	21 – 25
Oldukça yeterliyim	17 – 20.9
Yeterliyim	13 – 16.9
Oldukça yetersizim	9 – 12.9
Tamamen yetersizim	5 – 8.9

2.4.Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçlarına yönelik anket yoluyla toplanan veriler, üzerinde gerekli istatistiksel çözümler için araştırmacı tarafından bilgisayara aktarılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlemesinde SPSS (Statistical Package For Social Sciences) programından yararlanılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunun demografik özelliklerinin betimlenmesinde frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları kullanılmıştır.

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin betimlenmesine olanak vermesi bakımından her okul psikolojik danışmanı için ankette yer alan 8 alt boyutun her

birinde toplam puan hesaplanmış, bu toplam puanlara karşılık gelen yeterlik düzeyleri belirlenmiştir. Belirlenen yeterlik düzeylerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları çizelge olarak düzenlenmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde; yaşa, cinsiyete, kıdeme, eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için, cinsiyet ve eğitim durumu için t-testi, yaş ve kıdem için tek yönlü varyans (One Way Anova) analizi yapılmıştır.

3.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan problemin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlemesi sonucunda elde edilen bulgular ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmektedir. İlk kısımda okul psikolojik danışmanlarının ankette yer alan 8 alt boyutun her birine ait bulgulara, analizlere ve yorumlara; ikinci kısımda ise okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri ile yaş, cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.

3.1.Okul Psikolojik Danışmanlarının Bilgisayar Yeterlikleri

Bu bölümde okul psikolojik danışmanlarının; bilgisayarın ana donanım birimleri, masaüstü simgeleri, denetim masası menüleri, kelime işlemci programı, elektronik tablo programı, sunu programı, internet, eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanma alt boyutlarına ilişkin yeterlikleri incelenmiştir.

3.1.1.Bilgisayarın Ana Donanım Birimleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayarın ana donanım birimlerine ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 2’de gösterilmiştir.

Çizelge 2

Okul Psikolojik Danışmanlarının Bilgisayarın Ana Donanım Birimlerine İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	3	2.9
Oldukça Yetersizim	16	15.3
Yeterliyim	34	32.7
Oldukça Yeterliyim	29	27.9
Tamamen Yeterliyim	22	21.2
Toplam	104	100

Çizelge 2’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %81,8’i bilgisayarın ana donanım birimlerinin kullanımında kendini yeterli ve üstü, %18,2’si de tamamen yetersiz

ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları bilgisayarın ana donanım birimlerini kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir.

3.1.2.Bilgisayarın Masaüstü Simgeleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayarın masaüstü simgelerinin kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 3'te gösterilmiştir.

Çizelge 3

Okul Psikolojik Danışmanlarının Masaüstü Simgelerine İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	2	1.9
Oldukça Yetersizim	6	5.8
Yeterliyim	34	32.7
Oldukça Yeterliyim	24	23.1
Tamamen Yeterliyim	38	36.5
Toplam	104	100

Çizelge 3'te görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %92,3'ü bilgisayarın masaüstü simgelerini kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %7,7'si de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Diğer alt boyutlarla kıyaslandığında okul psikolojik danışmanlarının kendilerini en yeterli gördükleri konunun masaüstü simgelerinin kullanımı olduğu görülmektedir. Masaüstü simgelerinin kullanımı diğer işlemlerin temelini oluşturması ve bilgisayar kullanıma açıldığında ilk karşılaşılan simgeler olması nedeniyle okul psikolojik danışmanları bu konuda kendilerini diğer alt boyutlardan daha fazla yeterli görüyor olabilirler.

3.1.3.Bilgisayarın Denetim Masası Menüleri Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayarın denetim masası menülerinin kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 4'te gösterilmiştir.

Çizelge 4

Okul Psikolojik Danışmanlarının Denetim Masası Menülerine İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	8	7.6
Oldukça Yetersizim	27	26.0
Yeterliyim	32	30.8
Oldukça Yeterliyim	14	13.5
Tamamen Yeterliyim	23	22.1
Toplam	104	100

Çizelge 4'te görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %66,4'ü bilgisayarın masaüstü simgelerini kullanmakta kendini yeterli ve üstü , %33,6'sı de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları denetim masası menülerini kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir.

3.1.4.Kelime İşlemci Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının kelime işlemci programı kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 5'te gösterilmiştir.

Çizelge 5

Okul Psikolojik Danışmanlarının Kelime İşlemci Programına İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	3	2.9
Oldukça Yetersizim	9	8.7
Yeterliyim	23	22.1
Oldukça Yeterliyim	30	28.8
Tamamen Yeterliyim	39	37.5
Toplam	104	100

Çizelge 5'te görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %88,4'ü kelime işlemci programını kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %11,6'sı de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları kelime işlemci programını kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir.

3.1.5.Elektronik Tablo Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının elektronik tablo programı kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 6'da gösterilmiştir.

Çizelge 6

Okul Psikolojik Danışmanlarının Elektronik Tablo Programına İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	7	6.7
Oldukça Yetersizim	24	23.1
Yeterliyim	28	26.9
Oldukça Yeterliyim	24	23.1
Tamamen Yeterliyim	21	20.2
Toplam	104	100

Çizelge 6'da görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %70,2'ü elektronik tablo programını kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %29,8'i de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları elektronik tablo programını kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir.

3.1.6.Sunu Programı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının sunu programı kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 7'de gösterilmiştir.

Çizelge 7

Okul Psikolojik Danışmanlarının Sunu Programına İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	5	4.8
Oldukça Yetersizim	21	20.2
Yeterliyim	35	33.7
Oldukça Yeterliyim	20	19.2
Tamamen Yeterliyim	23	22.1
Toplam	104	100

Çizelge 7’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %75’i sunu programını kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %25’i de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları sunu programını kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir.

3.1.7. İnternet Kullanımı Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının internet kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 8’de gösterilmiştir.

Çizelge 8

Okul Psikolojik Danışmanlarının İnternet Kullanımına İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	7	6.7
Oldukça Yetersizim	31	29.8
Yeterliyim	28	26.9
Oldukça Yeterliyim	18	17.3
Tamamen Yeterliyim	20	19.2
Toplam	104	100

Çizelge 8’de görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %63,4’ü internet kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %36,6’sı de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Diğer alt boyutlarla kıyaslandığında okul psikolojik danışmanlarının kendilerini en az yeterli gördükleri konunun internet olduğu görülmektedir. İnternet teknolojisi bilgisayar teknolojisine göre daha yeni bir teknoloji olduğundan ya da okul psikolojik danışmanlarının interneti yeterince kullanabilecek ortam bulamadıklarından kendilerini internet kullanımı konusunda daha az yeterli görüyor olabilirler.

3.1.8. Eğitim-Öğretim Sürecinde Bilgisayarı ve İnterneti Kullanma Alt Boyutuna İlişkin Yeterlik Düzeyi

Okul psikolojik danışmanlarının eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanımına ilişkin yeterliklerinin betimlenmesi için frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları Çizelge 9’da gösterilmiştir.

Çizelge 9

Okul Psikolojik Danışmanlarının Eğitim-Öğretim Sürecinde Bilgisayarı ve İnterneti Kullanımına İlişkin Yeterlikleri

Yeterlik Seviyesi	Sayı (N)	Yüzde (%)
Tamamen Yetersizim	8	7.8
Oldukça Yetersizim	20	19.2
Yeterliyim	41	39.4
Oldukça Yeterliyim	15	14.4
Tamamen Yeterliyim	20	19.2
Toplam	104	100

Çizelge 9’da görüldüğü gibi okul psikolojik danışmanlarının %73’ü eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanmakta kendini yeterli ve üstü, %27’si de tamamen yetersiz ve oldukça yetersiz görmektedir. Bu oranlardan da görüleceği üzere okul psikolojik danışmanları eğitim-öğretim sürecinde bilgisayarı ve interneti kullanmakta kendilerini yeterli görmektedir. Kocasaraç (2003)’ın ilköğretim müfredat okullarında çalışan öğretmenlere yönelik yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin bilgisayarla öğretime ilişkin yeterlik düzeylerine bakıldığında öğretmenler bu konuda kendilerini oldukça yetersiz görmektedirler. Okul psikolojik danışmanları diğer öğretmenlere göre daha çok istatistiksel işlemler yapmak zorunda kaldığından, öğrenciler hakkında sürekli bilgi toplayıp bu bilgileri değerlendirme durumunda olduğundan ve bunları bilgisayar ortamında yaptığını düşünürsek bilgisayarı bu alanda daha çok kullanıyor, dolayısıyla kendilerini yeterli görüyor olabilirler.

3.2.Okul Psikolojik Danışmanlarının Demografik Özellikleri İle Bilgisayar Yeterlikleri Arasındaki İlişkiler

Bu bölümde okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri ile yaş, cinsiyet, kıdem ve eğitim durumu arasındaki ilişkiler karşılaştırılmıştır.

3.2.1.Yaş

“Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde yaşa göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” alt amacının çözümlenmesinde ilişkisiz örneklem için tek

faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları .05 anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Yapılan çözümlerlerin sonuçları Çizelge 10'da verilmiştir.

Çizelge 10

Yaş Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları Arasındaki Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (Sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F Değeri (F)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Guruplararası	30357,303	4	7589,326	3.659	.008
Guruplarıçi	205326,611	99	2074,006		
TOPLAM	235683,913	103			

Yapılan çözümlerler sonucunda hesaplanan $F_{[4-99]}=3.659$ değeri $P<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Guruplararası farkların hangi guruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır.

Araştırma kapsamına beş yaş grubu girmektedir. Bu beş yaş grubuna göre yapılan Tukey testi sonuçları Çizelge 11'de verilmiştir.

Çizelge 11

Yaş Guruplarına Ait Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Yaş Grubu	Sayı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (S)
21-25	6	191.00	47.20
26-30	33	192.51	39.46
31-35	32	171.50	46.52
36-40	26	156.11	53.29
41 ve üstü	5	138.42	32.18

Elde edilen verilere (Çizelge 11) göre yapılan Tukey testi sonuçları Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12

Yaş Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanlarına Uygulanan Tukey Testi Sonuçları

Yaş Grubu	21-25	26-30	31-35	36-40	41 ve üstü
21-25	-	1.51	19.50	34.88	52.57
26-30	1.51	-	21.01	36.39*	54.08*
31-35	19.50	21.01	-	15.38	33.07
36-40	34.88	36.39*	15.38	-	17.68
41 ve üstü	52.57	54.08*	33.07	17.68	-

*p<.05

Sonuçlara göre, 26-30 yaş grubu bilgisayar yeterlik puanları aritmetik ortalaması ile 36-40 ve 41 ve üstü yaş grupları bilgisayar yeterlik puanları aritmetik ortalaması arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Varyans analizi sonucuna bakıldığında, mesleki kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin diğer kıdem gruplarına özellikle 16-20 yıl (yaklaşık 36-40 yaş grubu) ve 21 yıl ve üstü (yaklaşık 41 yaş ve üstü) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin 0-6 yıl (yaklaşık 20-25 yaş grubu) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunun nedeni göreve yeni başlayan 20-25 yaş grubundaki öğretmenlerin taze olan bilgilerini henüz mesleki tecrübeleriyle birleştirememiş olmaları olabilir. Erkan (2004)'ın Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ana okullarında yapmış olduğu "Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumları Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışmasında, genç öğretmenlerin bilgisayara yönelik tutum puan ortalamalarının yaşı ilerlemiş öğretmenlerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Delvecchio (1995), genç insanların bilgisayarla kendilerinden önceki jenerasyondan daha fazla etkileşimde bulunma fırsatına sahip olduklarını ve gençlerin yaşlı kullanıcılardan daha az bilgisayar kaygısına sahip olduğunu gözlemiştir. Daha yaşlı ve kıdemli okul psikolojik danışmanlarının kendilerini bilgisayar kullanımı konusunda daha yetersiz görmelerinin

nedeni bu yaş ve kıdem grubundaki öğretmenlerin eğitim hayatları boyunca bilgisayar ve buna benzer teknolojiler ile daha az etkileşim ve çalışma olanağı bulmuş olabilirler. Daha ileri yaş gruplarındaki öğretmenlerde kendilerini yenilememekten kaynaklanan mesleki eskimişlik (Odabaşı, 2000) olabileceğinden bilgisayar kullanımını konusunda kendilerini yetersiz görebilmektedirler.

3.2.2.Cinsiyet

“Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde cinsiyete göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” alt amacının çözümlenmesi için aritmetik ortalamalar arasındaki fark test edilmiştir. Erkek ve kadın okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlik puanlarının aritmetik ortalamaları hesaplanarak .05 anlamlılık düzeyinde t-testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçları Çizelge 13’te verilmiştir.

Çizelge 13

Cinsiyete Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Arasında Yapılan t- Testi Sonuçları

Cinsiyet	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (S)	“t” Değeri (t)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Erkek	35	197.34	43.47	3.90	.000
Kadın	69	160.98	45.49		

(sd: 102)

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(102)}=3.90$, $p<.05$]. Erkek okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri ($\bar{X}=197.34$), kadın okul psikolojik danışmanlarına ($\bar{X}=160.98$) göre daha yüksektir. Kocasaraç (2003)’ın ilköğretim müfredat okullarında çalışan öğretmenlere yönelik yapmış olduğu araştırmada ve Yusuf (2005)’un Nijerya’daki ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlere yönelik yapmış olduğu araştırmada erkek öğretmenlerin bilgisayar yeterlikleri kadın öğretmenlerin bilgisayar yeterliklerinden yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Namlu ve Ceyhan (2002, s.38)’in bilgisayar kaygısı konulu araştırması kadınların bilgisayar kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha

fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Kaygı düzeyi değişkeni bayan öğretmenlerin bilgisayar konusunda kendilerini daha az yeterli görmelerine neden olmuş olabilir.

3.2.3.Kıdem

“Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde kıdemlerine göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” alt amacının çözümlenmesinde tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları .05 anlamlılık düzeyinde incelenmiştir. Yapılan çözümlerinin sonuçları Çizelge 14’te verilmiştir.

Çizelge 14

Kıdem Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları Arasındaki Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı (KT)	Serbestlik Derecesi (Sd)	Kareler Ortalaması (KO)	F Değeri (F)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Guruplararası	51429.154	4	12857.288	6.908	.000
Guruplarıçi	184254.760	99	1861.159		
TOPLAM	235683.913	103			

Yapılan çözümler sonucunda hesaplanan $F_{[4,99]}=6.908$ değeri $P<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Gruplararası farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla Tukey testi yapılmıştır. Araştırma kapsamına beş kıdem grubu girmektedir. Bu beş kıdem grubuna göre yapılan Tukey testi sonuçları Çizelge 15’de verilmiştir.

Çizelge 15

Kıdem Gruplarına Ait Bilgisayar Yeterlik Puanları Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Kıdem Grubu	Sayı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (S)
5 yıl ve daha az	26	178.88	41.28
6-10	33	196.84	43.97
11-15	18	171.66	45.65
16-20	22	144.22	45.43
21 ve üstü	5	121.00	15.70

Elde edilen verilere (Çizelge 15) göre yapılan Tukey testi sonuçları Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16

Kıdem Gruplarına Göre Bilgisayar Yeterlik Puanlarına Uygulanan Tukey Testi Sonuçları

Kıdem Grubu	5 yıl ve daha az	6-10	11-15	16-20	21 ve üstü
5 yıl ve daha az	-	17.96	7.21	34.65	57.88
6-10	17.96	-	25.18	52.62*	75.84*
11-15	7.21	25.18	-	27.43	50.66
16-20	34.65	52.62*	27.43	-	23.22
21 ve üstü	57.88	75.84*	50.66	23.22	-

*p<.05

Sonuçlara göre, 6-10 kıdem grubu bilgisayar yeterlik puanları aritmetik ortalaması ile 16-20 ve 21 ve üstü yaş grupları bilgisayar yeterlik puanları aritmetik ortalaması arasında .05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Varyans analizi sonucuna bakıldığında, mesleki kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin diğer kıdem gruplarına özellikle 16-20 yıl (yaklaşık 36-40 yaş grubu) ve 21 yıl ve üstü (yaklaşık 41 yaş ve üstü) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin 0-6 yıl (yaklaşık 20-25 yaş grubu) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunun nedeni göreve yeni başlayan 20-25 yaş grubundaki öğretmenlerin taze olan bilgilerini henüz mesleki tecrübeleriyle birleştirememiş olmaları olabilir. Bu bölümdeki bulgular yaş bölümündeki bulgularla paralellik göstermektedir. Daha yaşlı ve kıdemli okul psikolojik danışmanlarının kendilerini bilgisayar kullanımı konusunda daha yetersiz görmelerinin nedeni bu yaş ve kıdem grubundaki öğretmenlerin eğitim hayatları boyunca bilgisayar ve buna benzer teknolojiler ile daha az etkileşim ve çalışma olanağı

bulmuş olabilirler. Daha ileri yaş gruplarındaki öğretmenlerde kendilerini yenilememekten kaynaklanan mesleki eskimişlik (Odabaşı, 2000) olabileceğinden bilgisayar kullanımı konusunda kendilerini yetersiz görebilmektedirler.

3.2.4.Eğitim Durumu

“Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinde eğitim durumlarına göre anlamlı farklılıklar var mıdır?” alt amacının çözümlenmesi için aritmetik ortalamalar arasındaki fark test edilmiştir. Lisans ve lisansüstü gruplarının bilgisayar yeterlik puanlarının aritmetik ortalamaları hesaplanarak .05 anlamlılık düzeyinde t-testi yapılmıştır. Yapılan test sonuçları Çizelge 17’de verilmiştir.

Çizelge 17

Eğitim Durumuna Göre Bilgisayar Yeterlik Puanları Arasında Yapılan t- Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	Denek Sayısı (N)	Aritmetik Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (S)	“t” Değeri (t)	Anlamlılık Düzeyi (p)
Lisans	87	169.05	45.97	2.039	.044
Lisansüstü	17	194.52	52.83		

(sd: 102)

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(102)}=2.039$, $p<.05$]. Lisansüstü eğitime sahip okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri ($\bar{X}=194.52$), lisans mezunu okul psikolojik danışmanlarına ($\bar{X}=160.98$) göre daha yüksektir. Lisansüstü eğitim gören öğretmenler çalışmalarında ve araştırmalarında yoğun olarak bilgisayar kullandıklarından kendilerini bilgisayar kullanımında daha yeterli görüyor olabilirler.

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulguları sonunda ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1.Sonuç

Günümüzün en önemli teknolojik gelişmelerinden birisi bilgisayardır. Yaşadığımız bilgi çağında bilgisayar; bilgiye ulaşmada, bilgileri düzenlemede, bilgileri analiz etmede ve bu bilgileri başkalarıyla paylaşacak ortamların oluşturulmasında çok büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bilgisayarların sayı ve fonksiyonları arttıkça kullanım alanları da artmıştır. Günümüzde eğitim alanında da bilgisayar yaygın olarak kullanılmaktadır. Önceleri maaş bordrolarının düzenlenmesi ve öğrenci kayıtlarının tutulması gibi işlemlerde kullanılan bilgisayar günümüzde yönetim ve denetim hizmetleri, rehberlik hizmetleri, araştırma hizmetleri, öğretim hizmetleri ve ölçme-değerlendirme hizmetlerinde kullanılmaktadır.

Okul rehberlik hizmetlerinde bilgisayarın etkin şekilde kullanılmasıyla klasik yöntemlerle yürütülen birçok işlem daha güvenilir ve daha kısa sürede gerçekleştirilebilmektedir. Bu sayede okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri için ayrılan zaman artması, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin kalitesinin ve veriminin yükselmesi beklenmektedir.

Bilgisayarın eğitim-öğretim alanında kullanılmaya başlanmasıyla öğretmenlerin bilgisayar teknolojisini kullanacak bilgi ve beceriye sahip olması gerekli hale gelmiştir. Bu amaçla ülkemizde öğretmenlere yönelik düzenlenen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerin bilgisayar alanında yeterli bilgi ve beceriye sahip olması için çalışılmaktadır.

Yapılan bu araştırma ile ülkemizde öğretmenlerin bilgisayar eğitimine yönelik çalışmaların sonucu olarak okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılarak, okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini 2004-2005 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki ilköğretim ortaöğretim kurumlarında çalışan 104 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır.

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan anket araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Bu anketin hazırlanması için literatür taranmış ve oluşturulan madde havuzu öncelikle ulaşılabilen 10 kişilik okul psikolojik danışman grubu ile gözden geçirilip taslak anket formu hazırlanarak uzman geçerliliğine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen eleştiri ve öneriler dikkate alınarak taslak anket formu yeniden düzenlenerek ankete son şekli verilmiştir.

Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin betimlenmesine olanak vermesi bakımından her okul psikolojik danışmanı için ankette yer alan 8 alt boyutun her birinde toplam puan hesaplanmış, bu toplam puanlara karşılık gelen yeterlik düzeyleri belirlenmiştir. Belirlenen yeterlik düzeylerinin frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları çizelge olarak düzenlenmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterlik düzeylerinde; yaşa, cinsiyete, kıdeme, eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için, cinsiyet ve eğitim durumu için t-testi, yaş ve kıdem için tek faktörlü varyans analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler çizelge şeklinde verilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ise şunlardır:

1. Erkek okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin kadın okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
2. Bilgisayar kullanımına ilişkin ankette yer alan 8 alt boyuta ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) değerlerine bakıldığında, okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanım yeterliğinin en düşük olduğu alt boyutun internet kullanımı alt boyutu olduğu sonucuna varılmıştır.

3. Araştırma verilerine göre yapılan varyans analizi sonucuna bakıldığında, mesleki kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin diğer kıdem gruplarına özellikle 16-20 yıl (yaklaşık 36-40 yaş grubu) ve 21 yıl ve üstü (yaklaşık 41 yaş ve üstü) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bir başka deyişle daha yaşlı ve kıdemli okul psikolojik danışmanlarının kendilerini bilgisayar kullanımı konusunda daha yetersiz grdğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca kıdemi 6-10 yıl (yaklaşık 26-30 yaş grubuna karşılık gelen) olan okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerinin 0-6 yıl (yaklaşık 20-25 yaş grubu) kıdeme sahip okul psikolojik danışmanlarına göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
4. Lisansüstü eğitime sahip okul psikolojik danışmanlarının lisans mezunu olanlara göre bilgisayar kullanımında daha yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

4.2.neriler

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir.

1. Kadın okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar yeterliklerinin artırılması için gerekli önlemler alınmalıdır. Bu amaçla düzenlenecek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerde kadın okul psikolojik danışmanlarını bilgisayar kullanımına teşvik edecek uygulamalara ağrılık verilmelidir.
2. Okul psikolojik danışmanlarının mesleki çalışmalarında internet entegrasyonunun sağlanması, onlara sürekli kullanabilecekleri bir internet ortamının oluşturulması ve düzenlenecek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerde internet uygulamalarına ağrılık verilmesi gerekmektedir.

3. Yaşı ilerlemiş ve kıdemli okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanım yeterliklerinin artırılması için sürekli mesleki gelişime (Odabaşı, 2000) ağırlık verilmelidir.
4. Öğretmenler lisansüstü eğitim görmeye teşvik edilmelidir.

Araştırmacılara yönelik öneriler:

1. Okul psikolojik danışmanları dışında diğer branşlardaki öğretmenler için de bu araştırmaya benzer araştırmalar yapılmalıdır.
2. Buna benzer araştırmalar belirli sürelerde tekrarlanarak öğretmenlerin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlikleri izlenmelidir.
3. Diğer ülkelerdeki okul psikolojik danışmanlarının bilgisayar kullanım yeterlikleri araştırılarak Türkiye'deki durum ile karşılaştırılmalıdır.
4. Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde kullanılmak üzere yeni yazılımlar geliştirilmelidir.

**OKUL REHBER ÖĞRETMENLERİNİN BİLGİSAYAR KULLANIMINA İLİŞKİN
YETERLİKLERİNİ BELİRLEME ANKETİ**

Sayın Okul Rehber Öğretmeni;

Bu anket okul rehber öğretmenlerinin bilgisayar kullanımına ilişkin yeterliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm sizinle ilgili kişisel bilgileri içeren sorulardan, ikinci bölüm ise bilgisayar kullanımına ilişkin yeterlikleri içeren sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçların güvenilirliği sizin soruları içten cevaplandırmanıza bağlıdır. **Yanıtız soru** bırakmamanızı diler, göstereceğiniz ilgi ve katkı için teşekkür ederim.

Osman Nuri ÜNLÜ

BÖLÜM I

Aşağıdaki soruları okuyarak size uygun olan seçeneğin solundaki parantezin içine X işareti koyunuz.

1) Yaşınız:

21-25

36-40

26-30

41-45

31-35

46 ve üstü

2) Cinsiyetiniz:

Erkek

Kadın

3) Kaç yıldır öğretmenlik yapıyorsunuz?

5 yıl ve daha az

6-10 yıl

11-15 yıl

16-20 yıl

21 yıl ve üstü

4) Eğitim durumunuz:

Ön lisans

Yüksek lisans

Lisans

Doktora

5) Herhangi bir bilgisayar (kurs, seminer v.b.) eğitimine katıldınız mı?

Evet

Hayır

BÖLÜM II

Aşağıdaki ifadeleri okuyarak size en uygun olan seçeneğin kutucuğuna X işareti koyunuz.

	Tamamen yeterliyim	Oldukça yeterliyim	Yeterliyim	Oldukça yetersizim	Tamamen
Bilgisayarın ana donanım birimlerinden;					
1. Klavyeyi kullanmakta					
2. Fareyi kullanmakta					
3. CD sürücüyü/disket sürücüyü kullanmakta					
4. Ekran (Monitör) ayarlarını yapmakta					
5. Yazıcıyı (kağıt yerleştirme, çıktı alma vb.) kullanmakta					
6. Tarayıcıyı kullanmakta					
7. CD writer (CD yazıcı) kullanmakta					
Masaüstü simgelerinden;					
8. "Bilgisayarım" ı kullanmakta					
9. "Belgelerim" i kullanmakta					
10. "Geri dönüşüm kutusu" nu kullanmakta					
Denetim masası menülerinden;					
11. Fare özelliklerini değiştirmekte					
12. Klavye özelliklerini değiştirmekte					
13. Program ekle/kaldır simgesini kullanmakta					
14. Ses özelliklerini değiştirmekte					
15. Yeni donanım ekle simgesini kullanmakta					
16. Yazıcı özelliklerini değiştirmekte					
17. Çevirmeli ağ simgesini kullanmakta					
18. Görüntü özelliklerini değiştirmekte					
Arıza durumunda;					
19. İşletim sistemini yeniden kurmakta					
20. Yardım menüsünü kullanmakta					
21. Anti virüs programı kullanmakta					
22. Modem/Ağ ayarlarını yapmakta					
Bir kelime işlemci programında (Word);					
23. Yeni bir belge hazırlamakta					
24. Belgeyi biçimlendirmekte					
25. Belgeye başlık eklemekte					
26. Belgeye sayfa numarası eklemekte					

	Tamamen yeteriyim	Oldukça yeteriyim	Yeteriyim	Oldukça yetersizim	Tamamen yetersizim
27. Belgeye tablo eklemekte					
28. Belgeye diyagram, şema, resim vb. eklemekte					
29. Belgeyi yazdırmakta					
Bir elektronik tablo programında (Excel);					
30. Yeni bir çalışma sayfası hazırlamakta					
31. Hücreyi biçimlendirmekte					
32. Satır/sütunları biçimlendirmekte					
33. İşlev/formül eklemekte					
34. Grafik ve şema oluşturmakta					
35. Çalışma sayfasını yazdırmakta					
Bir sunu programında (PowerPoint);					
36. Yeni bir sunu hazırlamakta					
37. Sunuyu biçimlendirmekte					
38. Sunuya grafik veya şema eklemekte					
39. Sunuya çeşitli efektler eklemekte					
40. Sunuyu slayt gösterisi şekline getirmekte					
41. Sunu belgesini yazdırmakta					
İnternette;					
42. e-posta okumakta					
43. e-posta göndermekte					
44. Birden fazla kişiye e-posta göndermekte					
45. Ekli dosya göndermekte					
46. Ekli dosyayı kaydetmekte					
47. Netmeeting vb. sesli ve görüntülü iletişim araçlarını kullanmakta					
48. Arama motoru kullanmakta					
49. Web sayfasını kaydetmekte					
50. Web sayfasında bulunan bir resmi kaydetmekte					
51. Dosya aktarım programlarını (ftp) kullanmakta					
Eğitim-öğretim sürecinde bilgisayar ve interneti;					
52. İstatistiksel işlemler için kullanmakta					
53. Öğrenci başarılarını izlemek için kullanmakta					
54. Öğrenci dosyalarının oluşturulmasında kullanmakta					
55. Üniversite giriş sınavı tercih robotlarını kullanmakta					
56. Rehberlik amaçlı hazırlanmış paket programları kullanmakta					

Eğit. Bil. Enst.

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.26.00.02.000 ()
KONU: Anket Uygulama İzni

15.06.05*015607

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ:27.05.2005 tarih ve 450/3931 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Osman Nuri ÜNLÜ tarafından uygulanması istenilen anket uygulama çalışmasının uygun görüldüğüne dair Valilik Makamından alınan 07.06.2005 tarih ve 015073 sayılı onay ekte gönderilmiştir.

Uygulama Çalışması sonucundan Müdürlüğümüze bilgi verilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ekrem TOKLUCU
Milli Eğitim Müdürü

EKLER:
Ek-1 onay

Sn. G. Gündoğdu
E

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü	
Evrak Kayıt Servisi	
K. TARİHİ:	16 Haziran 2005
K. NOSU:	6371

17.6.2005
791

X- Eğit. Bil. Enst. Mod.
- Yarı İst. Müd.

EGİTİM
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
HATTI

Tel : 239 72 00
Faks : 239 39 22

E-Posta Adresi : eskisehirmem@meb.gov.tr
İnternet Adresi : http://eskisehir.meb.gov.tr

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI :B.08.4.MEM.4.26.00.02.000()
KONU: Anket Uygulama İzni

07.06.05*015073

VALİLİK MAKAMINA

Anadolu Üniversitesi Rektörlüğünün 27.05.2004 gün ve 400-450/3931 sayılı yazılarında; Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Osman Nuri ÜNLÜ "Okul rehber öğretmenlerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Davranışlarını Belirleme" başlıklı tez çalışması için Müdürlüğümüze bağlı ilk ve ortaöğretim kurumlarında çalışmakta olan rehber öğretmenlere anket uygulaması çalışması yapmak istemektedir.

Adı geçen öğrencinin ilimiz ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki rehber öğretmenlere anket uygulama çalışması yapması, Müdürlüğümüze bilgi verilmek kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ekrem TOKLUCU
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
.../06/2005
Ekrem BALLI
Vali a.
Vali Yardımcısı

EGİTİM
%100
DESTEK

DANISMA
444 0 632
HATTI

Tel : 239 72 00
Faks : 239 39 22

E-Posta Adresi : eskisehirmem@meb.gov.tr
İnternet Adresi : <http://eskisehir.meb.gov.tr>

KAYNAKÇA

Akkoyunlu, Buket. **Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**. Der.:Bekir Özer Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, 1998.

_____. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. (Edit. H. Ferhan Odabaşı) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2005.

Akpınar, Yavuz. **Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar**. Ankara: Anı Yayıncılık, 1999.

Alkan, Cevat. **Eğitim Teknolojisi**. Dördüncü basım, Ankara: Atilla Kitabevi, 1995.

_____. **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Anı Yayınları, 1997.

Altınbaşak, Orhan ve Abdurrahman Taşbaşı. **Uygulamalarla Temel Bilgisayar ve Programcılık**. İstanbul: Melisa Matbaacılık, 1993.

Altıntaş, Ersin ve Nizamettin Kaya. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmalarında Bilgisayar Kullanımı**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

Aşkar, Petek ve Münire Erden. “Mikro Bilgisayarların Okullarda Kullanımı”, **Eğitim ve Bilim**. Cilt:11, Sayı: 61, Temmuz 1986.

Atman, Çiğdem. **Matematik Öğretmenlerinin Bilgisayar Kullanımına İlişkin Yeterlikleri**. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir:2005.

Bakırcıoğlu, Rasim. **İlköğretim Ortaöğretim ve Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Anı Yayıncılık, 2000.

- Bayhan, Vehbi. **“Enformasyon Toplumunda Eğitim”**,
<http://web.inonu.edu.tr/~vbayhan/3.htm>, (Erişim Tarihi: 25.03.2005).
- Baykal, Ali. “Eğitimci İçin Bilgisayar Nedir, Ne Değildir?”, **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**. Sayı: 2, Yıl:1990.
- Bayraktar, Emel. “Bilgisayar Destekli Matematik Öğretimi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.
- Delvecchio, Julie. **Phobia affects all ages**. Sydney Morning Herald, 1995.
- Doğan, Hıfzı. “2000’li Yıllarda İşgücünde Aranılan Nitelikler ve Eğitim sistemindeki Başlıca Sorunlar”, **Teknik ve Eğitim Dergisi**, 6: 27-29 Şubat 1997.
- Esirgen, Ruhi. “Okul Öncesi, İlk ve Ortaöğretim Alt Çalışma Grubu Raporu”. Türkiye Bilişim Şurası Eğitim ve Arge Çalışma Grubu, 2005.
- Erkan, Semre. “Öğretmenlerin Bilgisayara Yönelik Tutumları Üzerine Bir İnceleme”, **Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. Sayı: 10, 2004.
- Fındıkçı, İlhami. “Bilgi Toplumunda Eğitim ve Öğretmen”, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim II**, Ankara: MEB Basımevi, 1999.
- Güneş, Neşe. “Bilgisayarla Öğretim”, **Eğitim Teknolojisi, Eğitim Bilimleri I. Ulusal Kongresi. Ankara 24-28 Eylül 1990. Bildiriler I**. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1993.
- Güneş, İsmail. **“Bilgisayarın Tarihçesi”**, <http://idari.cu.edu.tr/igunes/ders/bil02.htm>, (Erişim Tarihi: 18.03.2005).

Hızal, Alişan. **Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:338, 1989.

İmer, Gülriz. “Okul Yönetim ve Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımı”, **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:13, Sayı:2, 2003.

Karaküçük, Nilgün. “Geçmişe Bakış”,
<http://mmo.org.tr/muhendismakina/arsiv/2000/ekim/gecmis.htm>, (Erişim Tarihi: 25.03.2005).

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd, 1995.

_____. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Kepçeoğlu, Muharrem. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 1999.

Katırcı, Hüseyin. Okul Rehberlik Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanımı. Ankara: Yüksek Lisans Tezi, 2002.

Keser, Hafize. “Bilgisayar Destekli Öğretim İçin Bir Model Önerisi”, Yayımlanmamış Yüksek Doktora Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1988.

_____. **Bilgisayarın “Ölçme-Değerlendirme Hizmetinde Kullanımı”, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. Cilt: 28, Sayı:2, 1997.

_____. “Öğrencilerin Bilgisayara Yönelik Tutumları”, **4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 2. Cilt** (10-12 Eylül 1997). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1999.

_____. “Bilgisayar Öğretiminin Türk Eğitim Sistemindeki Gelişimi”, **Öğretmen Dünyası**. Sayı:260, Ağustos 2001.

Kocasaraç, Hüseyin. “Bilgisayarların Öğretim Alanında Kullanımına ilişkin Öğretmen Yeterlilikleri”, **The Turkish Online Journal of Educational Technology**. Vol: 2, Issue: 3, 2003.

Kuzgun, Yıldız. **Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları, 1982.

_____. **Mesleki Rehberlik**. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları, 2000.

M.E.B., **Tebliğler Dergisi**. “15. Milli Eğitim Şurası’nda Alınan Kararlar İlköğretim ve Yönlendirme”, Cilt: 59, Sayı: 24-58, 29 Temmuz 1996.

_____, “Bilgi Toplumuna doğru... İLSİS İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi”, **Bilgem Tamtım Kitapçığı**, Ankara: 1997.

_____, **Milli Eğitim Bakanlığı 1997-2000 İcra Planı**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1997a.

_____, **2002 Yılı Başında Milli Eğitim**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 2001.

Mitzlaff, Hartmut ve Karl A. Wiederhold. “İlkokullarda Bilgisayar Uygulaması”, **Bilim**. Çeviren: Mualla Bilgin. Sayı: 84, 1992.

Namlu, Ayşen ve Esra Ceyhan. **Bilgisayar Kaygısı**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2002.

Odabaşı, Ferhan. **Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler**. Der.:Bekir Özer Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı, 1998.

_____. “Akademik Eskimişlik ve Sürekli Mesleki Gelişim”, **A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**. A.Ü. Yayınları No: 1315. Eğitim Fakültesi Yayınları; No: 78, 10/2, Güz 2000.

Özdemir, Ali. **Bilgisayara Giriş Cilt 1**. İstanbul: Bileşim ve Mat. A.Ş., 2002.

Özden, M.Yaşar, Kürşat Çağiltay ve Nergis Çağiltay, “**Teknoloji ve Eğitim: Ülke Deneyimleri ve Türkiye İçin Dersler**”, Inet-Tr 1997, <http://inettr97.metu.edu.tr/bildiriler/tekh.htm> (Erişim Tarihi 12.03.2005).

Özguven, İbrahim Ethem. **Bireyi Tanıma Teknikleri**. Ankara: PDREM Yayınları, 1998.

_____. **Psikolojik Testler**. Ankara: PDREM Yayınları, 1999.

_____. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: PDREM Yayınları, 2001.

Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği, **Resmi Gazete**. 24376; 17 Nisan 2001.

Tan, Hasan. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. İstanbul: Alkım Yayınevi, 2000.

Vural, H. Fahri. **İnternet Öğretiminde Bireysel Çalışma ve Grupla Öğrenme Yöntemlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi**. Yüksek Lisans Tezi, Ankara:1999.

Wild, Peter. “The Effectiveness of INSET in CAL and IT: An Evaluation of the work of an Advisory Teacher”, **Computer Education**. Vol: 16, No: 4, 1991.

Yeşilyaprak, Binnur. **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Yurdakul, Bünyamin. **Eğitimde Bilgisayar Teknolojisine İlişkin Uygulamaların Değerlendirilmesi**. Ankara: Yüksek Lisans Tezi, 1999.

Yusuf, Mudasiru Olalere. **“An Investigation Into Teachers’ Self-Efficacy In Implementing Computer Education In Nigerian Secondary Schools”**, Meridian,
http://www.ncsu.edu/meridian/sum2005/computer_ed_nigerian_schools/index.html (Erişim Tarihi 10.02.2006).